

**قانون آیین دادرسی مدنی**

**در**

**نظم حقوقی کنونی**

**دکتر علی مهاجری**

**مشاور معاون آموزش و تحقیقات قوه قضاییه**

**عضو هیأت علمی دانشگاه**

|                     |                                                                  |
|---------------------|------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : مهاجری، علی، ۱۳۴۰-                                             |
| عنوان قراردادی      | : ایران. قوانین. احکام                                           |
| عنوان و نام پدیدآور | : قانون آیین دادرسی مدنی در نظم حقوقی کنونی /<br>مؤلف علی مهاجری |
| مشخصات نشر          | : تهران: فکرسازان، ۱۳۸۹.                                         |
| مشخصات ظاهری        | : ۷۲۰ ص.                                                         |
| شابک                | : ۱۴۰۰۰۰ ریال: 978-964-8884-63-0                                 |
| وضعیت فهرست نویسی   | : فیا                                                            |
| موضوع               | : آیین دادرسی مدنی -- ایران                                      |
| موضوع               | : حقوق مدنی -- ایران                                             |
| رده بندی کنگره      | : ۱۳۹۰ ق ۹ م ۱۷۱۰ / KMH                                          |
| رده بندی دیویی      | : ۳۴۷/۵۵                                                         |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۲۲۷۳۱۰                                                         |

قانون آیین دادرسی مدنی

در نظم حقوقی کنونی

مؤلف: دکتر علی مهاجری

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۰

شابک: ۶۳-۸۸۸۴-۹۶۴-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهید وحید

نظری، بین خیابان فخر رازی و خیابان دانشگاه، کوچه شهید قدیری

(آشتیانی)، پلاک ۲۲، واحد ۴، تلفن: ۶۶۹۶۰۷۶۰-۲۱

مرکز پخش کتاب: تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهید ملیری جاوید

(اردیبهشت)، نبش بن بست مبین، ساختمان اردیبهشت،

پلاک ۲۲۵ (۷۱ جدید)، پخش اندیشه سبز نوین،

تلفن: ۶۶۴۶۳۵۱۸-۶۶۰۴۶۳۸۸-۲۱

## واژه‌های اختصاصی

- ق.آ.د.م = قانون آیین دادرسی مدنی  
ق.آ.د.ک = قانون آیین دادرسی کیفری  
ق.ا.ح = قانون امور حسبی  
ق.ا.ا.م = قانون اجرای احکام مدنی  
ق.ا.ج.ا = قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران  
ق.م = قانون مدنی  
ق.ت = قانون تجارت  
ق.ث.ا.و.ا = قانون ثبت اسناد و املاک  
ق.م = قانون مدنی  
ق.م.ا = قانون مجازات اسلامی  
ق.م.م = قانون مالیاتهای مستقیم  
ق.ص.ج = قانون صدور چک  
ق.د.ت.ب = قانون داوری تجاری بین‌المللی  
ق.ت.د.ع.ا = قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب

## فهرست تفصیلی مطالب

| صفحه | عنوان                                    |
|------|------------------------------------------|
| ۱۳۳  | مقدمه                                    |
|      | کلیات                                    |
| ۱۳۹  | ماده ۱- تعریف آیین دادرسی مدنی           |
|      | سابقه تعریف                              |
|      | تشریح تعریف                              |
|      | اصول دادرسی مدنی                         |
|      | مراجع موظف به رعایت قانون                |
|      | حاکمیت قانون نسبت به امور حسبی           |
|      | مفهوم دعوای مدنی و بازرگانی              |
|      | سایر مراجع مشمول                         |
|      | حاکمیت قانون در دادگاه خانواده           |
|      | تحولات مراجع رسیدگی مدنی                 |
| ۱۴۰  | ماده ۲- برابر قانون بودن دعوا            |
|      | شرایط رسیدگی دادگاه                      |
|      | ضرورت تقدیم دادخواست                     |
|      | شرط ذی‌نفعی                              |
| ۱۴۱  | ماده ۳- تکلیف قضات به رسیدگی و فصل خصومت |
|      | ضرورت رسیدگی بر اساس قانون               |

شرایط استناد به منابع اسلامی  
منظور از دو قانون متعارض  
بازتاب اصل ۱۶۷ قانون اساسی  
استکاف از احقاق حق  
نقش اجتهاد در دادرسی  
اصول حقوقی

ماده ۴ - تعیین تکلیف دعوا به طور خاص ..... ۱۴۳

تعیین تکلیف خاص  
پرهیز از حکم کلی

ماده ۵ - اعلام قطعیت آراء دادگاهها ..... ۱۴۳

محصول رسیدگی دو درجه‌ای  
سکوت در تعریف رأی قطعی  
اصل تجدیدنظرپذیری آراء

ماده ۶ - عدم ترتیب اثر به عقود و قراردادهای ..... ۱۴۴

شرط ترتیب اثر به قراردادهای  
تعریف نظم عمومی و اخلاق حسنه

ماده ۷ - رسیدگی در مرحله بالاتر ..... ۱۴۴

ضرورت رسیدگی بدوی در دادگاه نخستین  
مرجع رسیدگی پس از نقض قرار

ماده ۸ - منع تغییر یا جلوگیری از اجرای حکم ..... ۱۴۵

عدم امکان جلوگیری از اجرای حکم دادگاه  
موارد تجویز تغییر حکم  
موارد تجویز جلوگیری از اجرای حکم

ماده ۹ - تداوم رسیدگی به دعاوی ..... ۱۴۵

حاکمیت قانون نسبت به دعاوی قبلی  
قانون حاکم بر آراء دادگاه

## باب اول - در صلاحیت دادگاهها

### فصل اول - در صلاحیت ذاتی و نسبی دادگاهها

ماده ۱۰ - صلاحیت رسیدگی نخستین به دعاوی ..... ۱۴۹

صلاحیت رسیدگی به دعاوی

سایر مراجع قانونی رسیدگی

ماده ۱۱ - اقامه دعوا در دادگاه محل اقامت خوانده ..... ۱۴۹

اصل صلاحیت دادگاه محل اقامت خوانده

اقامتگاه شخص حقوقی

طرح دعوا در محل اقامت موقت

طرح دعوا در محل اقامت خواهان

نقد تعریف قانونی حوزه قضایی

تعریف حوزه قضایی

ماده ۱۲ - دادگاه رسیدگی به دعاوی اموال غیر منقول ..... ۱۵۱

دعای مال غیر منقول

دعای مالکیت و تصرف

مصادیق دعوی غیر منقول

حکم اشیاء اختصاص یافته به زراعت

اعتراض به آراء هیأت تحقیق اوقاف

سایر حقوق راجع به غیر منقول

ماده ۱۳ - دادگاه صالح در دعاوی بازرگانی ..... ۱۵۲

تعریف دعوی بازرگانی

مصادیق دعوای منقول

لازمه استفاده از ماده ۱۳

اصل کلی صلاحیت

جانشینی اقامتگاه قراردادی

شناسایی محل انعقاد عقد

دعای ناشی از نکاح

مصادیق مال منقول

دادگاه صالح در دعوای چک

ماده ۱۴ - دادگاه صالح در مورد تأمین دلیل ..... ۱۵۳

مرجع صالح انجام تأمین دلیل

تعریف دلیل و اماره

تعارض امارات

دلایل موجود در دو حوزه قضایی

ماده ۱۵ - دادگاه صالح در مورد مال منقول و غیرمنقول ..... ۵۴

حاکمیت استثناء در مقام تعارض با اصل

دعوی مال منقول و غیرمنقول

ماده ۱۶ - رسیدگی به دعوای راجع به خواندگان متعدد ..... ۱۵۵

سهولت مراجعه به دادگاه

ضرورت طرح یک خواسته

ماده ۱۷ - دادگاه رسیدگی به دعوای طاری ..... ۱۵۵

دعوی طاری و مصادیق آن

تعریف دعوای طاری

تعیین تکلیف دعوای طاری

توقف رسیدگی به دعوای اصلی

دعوی طاری در شورای حل اختلاف

ماده ۱۸ - احتساب و تهاثر ..... ۱۵۷

احتساب

تهاثر

اظهار در مقام دفاع

ماده ۱۹ - اثبات ادعا در دادگاه دیگر ..... ۱۵۷

توقف رسیدگی

اناطه کیفری و اناطه مدنی

متوقف بودن دعوی اصلی بر اثبات ادعای خوانده

اثبات ادعا در مراجع اداری

مبدأ مهلت یک ماهه

خواهان مدعی جنون

ماده ۲۰ - دادگاه رسیدگی به دعاوی راجع به ترک ..... ۱۵۹

دعوی راجع به ترک

استثناء قانونی

حل تعارض در صلاحیت

تمایز محل سکونت و اقامتگاه

ماده ۲۱ - دادگاه رسیدگی به توقف یا ورشکستگی ..... ۱۶۰

دعوا در محل استقرار شعبه

کفایت وجود سابقه شعبه

طرح دعوا در محل اقامت متوقف یا ورشکسته

معنای طرح دعوا در محل شعبه

طرح دعاوی ماده ۲۱

ماده ۲۲ - دادگاه رسیدگی به ورشکستگی شرکت تجارته ..... ۱۶۱



دعاوی قابل طرح در مرکز اصلی شرکت

اختلافات راجع به غیر منقول

دعای شرکت علیه شرکاء

طرح دعوا در محل نمایندگی شرکت

ماده ۲۳ - دادگاه رسیدگی به تعهدات شرکت ..... ۱۶۲

دعای تعهدات شرکت در مقابل ثالث

برچیده شدن شعبه شرکت

ماده ۲۴ - دادگاه رسیدگی به اعسار ..... ۱۶۳

موارد طرح دعای اعسار

رسیدگی خارج از نوبت به اعسار

غیر مالی بودن دعای اعسار

مسئولیت مطلق دادگاه بدوی

ماده ۲۵ - دادگاه رسیدگی به دعاوی ثبت احوال ..... ۱۶۴

حالات مطرح در دعاوی اسناد سجلی

سند تنظیمی در خارج از ایران

مقیم بودن ذینفع در خارج از کشور

فصل دوم - اختلاف در صلاحیت و ترتیب حل آن

ماده ۲۶ - تشخیص و مناط صلاحیت ..... ۱۶۵

تشخیص صلاحیت یا عدم صلاحیت

مناط صلاحیت دادگاه

تعریف صلاحیت

اصل استقلال قضایی

استثناء بر مناط صلاحیت

استقلال دادگاه در تشخیص صلاحیت

ماده ۲۷ - صدور قرار عدم صلاحیت ..... ۱۶۶

شیوه اعلام عدم صلاحیت  
ارسال پرونده به مرجع صلاحیتدار  
اعلام نظر دادگاه مرجع الیه  
مراجع حل اختلاف در صلاحیت  
صلاحیت دادگاه خارجی

ماده ۲۸ - مرجع حل اختلاف بین دادگاهها ..... ۱۶۷

صلاحیت ذاتی و عوامل تعیین کننده آن  
موارد اختلاف در صلاحیت ذاتی  
اختلاف بین دادگاه و دیوان عدالت اداری  
اختلاف بین دادگاه و مراجع غیر قضایی  
پذیرش نسبی قرار عدم صلاحیت  
مرجع تعیین صلاحیت  
حل اختلاف بین دادرهای نظامی و دادگاه عمومی

ماده ۲۹ - رسیدگی خارج از نوبت به صلاحیت ..... ۱۶۹

رسیدگی خارج از نوبت  
اظهار نظر خارج از نوبت در باره صلاحیت

ماده ۳۰ - اختلاف بین مرجع عالی و تالی ..... ۱۶۹

رویه‌های مختلف در صلاحیت  
لازم‌الاتباع بودن نظر مرجع عالی  
اختلاف محکمه بدوی و تجدیدنظر استان دیگر  
مسئولیت مرجع عالی

## باب دوم - وکالت در دعاوی

ماده ۳۱ - انتخاب وکیل ..... ۱۷۳

حق انتخاب وکیل  
تکرار حکم قانون سابق  
منع مداخله کارگشایان

ماده ۳۲ - نمایندگان حقوقی ..... ۱۷۴

تعریف مراجع دولتی  
نهادهای انقلابی و عمومی غیردولتی  
نماینده حقوقی و شرایط وینمایدگی کلی  
ایراد به سمت نماینده قضایی  
حدود اختیارات نماینده قضایی  
استفاده از وکیل به عنوان نماینده قضایی  
معرفی نماینده فاقد شرایط  
نمایندگی از صندوق‌های قرض الحسنه

ماده ۳۳ - شرایط وکلای متداعیین ..... ۱۷۶

وکالت رسمی و استثنائات آن  
وکالت در شورای حل اختلاف

ماده ۳۴ - تنظیم وکالت نامه ..... ۱۷۶

شرایط شکلی وکالت‌نامه  
تصدیق امضای موکل  
تصدیق امضای موکل زندانی  
انکار امضاء توسط موکل

ماده ۳۵ - اختیارات راجع به امر دادرسی ..... ۱۷۸

وکالت در دادگاه

- وکالت در سوگند  
وکالت در قبول سوگند  
حکم وکالت در شهادت، اقرار، لعان و ایلاء  
رعایت تشریفات خاص وکالت  
انتقاد به تبصره ماده ۳۵
- ماده ۳۶ - اختیارات وکیل در مورد اجرای حکم ..... ۱۸۰  
وکالت در اجرای حکم  
ذکر رقم حق الوکاله
- ماده ۳۷ - عزل وکیل توسط موکل ..... ۱۸۰  
تکلیف موکل پس از عزل وکیل  
اعلام عزل توسط وکیل به دادگاه
- ماده ۳۸ - اعلام عزل به وکیل ..... ۱۸۱  
نفوذ اقدامات وکیل  
بی اثر بودن اقدامات وکیل معزول
- ماده ۳۹ - اعلام استعفا وکیل به دادگاه ..... ۱۸۱  
استعفا وکیل  
اعلام استعفا به دادگاه  
عدم اعلام استعفا به موکل
- ماده ۴۰ - تأثیر وضعیت وکیل در دادرسی ..... ۱۸۲  
عدم تأخیر دادرسی  
تجدید جلسه دادرسی  
تعلیق وکالت وکیل
- ماده ۴۱ - تکلیف وکلا به حضور در محاکمه ..... ۱۸۳  
تکلیف وکیل به حضور در دادگاه

سن اقامه دعوا

زیر بنای پرونده مدنی

زبان دادخواست

ذکر اقامتگاه خوانده

نقش دادخواست در اشتغال دادگاه

لزوم تقویم خواسته

موارد عدم تقویم خواسته

ماده ۵۲ - تصریح سمت در دادخواست ..... ۱۹۸

غیر اصیل بودن خواهان یا خوانده

طرح دعوا به اعتبار روابط شخصی

خواهان بودن شرکت تجاری

مبحث سوم - موارد توقیف دادخواست

ماده ۵۳ - تکمیل دادخواست ..... ۱۹۸

ضرورت پذیرش داهخواست

هزینه دادرسی

ابهام در هزینه دادرسی

تمبر و کالنامه دعاوی مالی

هزینه‌های و کالته دعاوی غیرمالی

تعیین حق الوکاله توسط دادگاه

نقص تمبر و کالنامه

فقدان امضای دادخواست

وضعیت هزینه دادرسی دولت

خواسته مردد و حکم ماده ۵۳

ماده ۵۴ - صدور اخطار رفع نقص ..... ۲۰۱

مهلت رفع نقص

ابلاغ تفصیلی موارد نقص

صدور قرار رد دادخواست

موارد فسخ قرار رد دادخواست

لازمه فسخ قرار رد دادخواست

نوع رسیدگی به اعتراض

رای صادره در نتیجه اعتراض

صدور قرار رد دادخواست توسط قاضی

صدور قرار رد دادخواست و اخواهی

قرار رد دادخواست نسبت به یکی از خواندگان

ظهور نقص دادخواست در دادگاه

ماده ۵۵ - نتیجه عدم پرداخت هزینه انتشار آگهی ..... ۲۰۳

مهلت پرداخت هزینه انتشار آگهی

موارد انتشار آگهی

ابهام در دعوت خواننده

نتیجه حکم قبول اعسار

وضعیت حکم صادره در مورد اعسار

ماده ۵۶ - معلوم نبودن خواهان یا محل اقامت وی ..... ۲۰۴

صدور قرار رد دادخواست

قطعی قرار رد دادخواست

مشخصات خواهان

عدم ضرورت ابلاغ قرار

مبحث چهارم - پیوستهای دادخواست

ماده ۵۷ - انضمام رونوشت اسناد به دادخواست ..... ۲۰۵

ضمائم دادخواست و تعداد آنها

ارائه رونوشت اسناد

ارائه رونوشت ناخوانا

تمبر تصدیق

مراجع تصدیق

تصدیق توسط وکلای دادگستری

خارج نویس کردن دفاتر بازرگانی

امتناع مدیر دفتر از تصدیق مدارک

ماده ۵۸ - انضمام ترجمه اسناد غیر فارسی ..... ۲۰۷

ترجمه مصدق سند

ترجمه اسناد رسمی و غیر رسمی

حدود اعتبار اسناد ترجمه شده

ماده ۵۹ - انضمام سند مثبت سمت به دادخواست ..... ۲۰۸

منظور از ولی و قیم

منظور از وکیل

ماده ۶۰ - تعداد نسخ دادخواست و ضمایم ..... ۲۰۸

نسخ دادخواست و ضمایم آن

دلیل سمت نماینده

فصل دوم - بهای خواسته

ماده ۶۱ - قید بهای خواسته در دادخواست ..... ۲۰۹

ضرورت تقویم خواسته

جهات ضرورت تقویم خواسته

علت تقویم خواسته

تقویم خواسته غیر منقول

اختیار در میزان تقویم

ماده ۶۲ - ترتیب تعیین بهای خواسته..... ۲۱۰

تفاوت خواسته و بهای آن

مقررات تقویم خواسته

مهلت ایراد به بهای خواسته

ترتیب قانونی در تقویم خواسته

معنای ایراد و اعتراض به تقویم خواسته

غیر قابل استماع بودن ایراد

انتهای ایراد به بهای خواسته

ماده ۶۳ - اختلاف در بهای خواسته..... ۲۱۲

تأثیر اختلاف در مراحل بعدی رسیدگی

کارشناسی برای تقویم خواسته

رد ایراد به تقویم غیر منقول

تقویم خواسته بعد از ایراد

استرداد ایراد به بهای خواسته

فصل سوم - جریان دادخواست تا جلسه رسیدگی

مبحث اول - جریان دادخواست

ماده ۶۴ - ارسال پرونده به دادگاه..... ۲۱۳

دستور تعیین وقت رسیدگی

دستور ابلاغ دادخواست و ضمانت

ارسال فوری پرونده به دادگاه

فاصله ابلاغ

فاصله دو ماهه ابلاغ

تسامح در کنترل دادخواست



شرایط دستور تعیین وقت رسیدگی

ماده ۶۵ - اقامه دعاوی متعدد در یک دادخواست..... ۲۱۵

معنای دعاوی متعدد

طرح دعاوی متعدد

طرح پرونده در مرجع حل اختلاف

دعاوی متعدد و صلاحیت دادگاه

خواسته واحد با اسباب مختلف

ماده ۶۶ - ذکر جهات نقص توسط دادگاه..... ۲۱۶

ملاحظه نقص دادخواست در وقت رسیدگی

تکلیف به رفع نقص از دادخواست

تقدیم دادخواست ناقص به مرجع غیر صالح

مبحث دوم - ابلاغ

ماده ۶۷ - ارسال نسخه ثانی و ضمانت برای خواننده..... ۲۱۷

وظیفه مدیر دفتر پس از دستور دادگاه

ارسال اوراق برای خواننده

ماده ۶۸ - تسلیم اوراق به خواننده..... ۲۱۸

ابلاغ واقعی

مسئولیت اداری و جزایی مأمور ابلاغ

ابلاغ در محل کار ۲۹۶

اقامتگاه زن شوهردار

مجازات اداری تخلف در ابلاغ

ماده ۶۹ - ابلاغ قانونی..... ۲۱۹

ابلاغ اوراق در نشانی تعیین شده

تشخیص مصادیق قرابت

چگونگی عملکرد مأمور ابلاغ

منظور از خادم

سن تمیز

ماده ۷۰ - استنکاف از دریافت برگ‌های خطر به ..... ۲۲۰

حکم استنکاف یا عدم حضور

مراجعه خوانده برای دریافت اوراق

استنکاف از دریافت اوراق

حق مراجعه به دفتر دادگاه

ماده ۷۱ - ابلاغ دادخواست در خارج از کشور ..... ۲۲۲

ارسال اوراق به کشور خارجی

همکاری بین المللی در ابلاغ

تعاون قضایی بین ایران و ترکیه

تعاون قضایی بین ایران و سوریه

ماده ۷۲ - عدم امکان ابلاغ به خوانده ..... ۲۲۳

کوشش برای یافتن آدرس خوانده

اخطار رفع نقص پس از تعیین وقت

ابلاغ به اقامتگاه قراردادی

عدم شناسائی خوانده پس از رفع نقص

ماده ۷۳ - ابلاغ از طریق انتشار آگهی ..... ۲۲۴

ابلاغ به خوانده مجهول‌المکان

فاصله ابلاغ نسبت به خوانده مجهول‌المکان

انتشار آگهی در مورد خوانده

اعلام نشانی قبل از نشر آگهی

روزنامه کثیرالانتشار

## مبحث سوم - ایرادات و موانع رسیدگی

### ماده ۸۴ - جهات ایراد ..... ۲۳۶

تعریف ایراد

ایراد و دفاع توأم

ایراد به صلاحیت دادگاه

آمره بودن صلاحیت

اثر عدم ایراد به صلاحیت دادگاه

صلاحیت به عنوان جهت تجدیدنظرخواهی

ایراد امر مطروحه و مرتبط

طرح امر مرتبط در دادگاه عالی و تالی

استشاد از دادگاه تجدیدنظر

دعوی مشابه در دادگاه خارجی

ایراد به اهلیت خواهان

اهلیت و تعریف آن

اهلیت اقامه دعوا

عدم رسیدگی ماهوی به اهلیت خواهان

تردید در حجر

اعلام مراتب به دادستان

ورشکستگی به عنوان عدم اهلیت

عدم توجه دعوا به خواننده

محرز نبودن سمت خواننده

قبول ایراد به سمت

تفاوت احراز سمت و تخلف وکیل

ایراد امر مختومه

عدم شمول امر محکوم‌بها بر مورد

ایراد در مورد گزارش اصلاحی

وضعیت آراء شکلی

عدم تأثیر دعوا

امر ماهوی در قالب ایراد

ایراد نامشروع بودن دعوا

ایراد به ذی نفع نبودن خواهان

ارتباط نفع و سمت

دعوای خارج از مهلت

واخواهی خارج از مهلت

ایراد به ظنی بودن دعوا

ایراد مرور زمان اقامه دعوا

ماده ۸۵ - ایراد خواهان به سمت نماینده ..... ۲۴۳

ایراد به سمت نماینده خوانده

ضرورت ارائه دلیل سمت

ماده ۸۶ - عدم اهلیت خوانده ..... ۲۴۴

عدم پاسخ خوانده

دفاع خوانده فاقد اهلیت

ایراد خوانده فاقد اهلیت

ماده ۸۷ - زمان اعلام ایرادات و اعتراضات ..... ۲۴۴

موعد طرح ایراد

عدم ایراد در مهلت قانونی

مفهوم جلسه اول دادرسی

جلسه دادرسی از نظر اداره حقوقی

قرار ابطال دادخواست

ابطال دادخواست به علت عدم حضور وکیل

ضرورت ابلاغ وقت به طرفین

عدم حضور ناشی از عدم ابلاغ

ماده ۹۶ - ارائه اصول اسناد در جلسه دادرسی..... ۲۵۶

تکلیف به ارائه اصول اسناد

ارائه اصول اسناد به وسیله نماینده

آثار عدم ارائه سند

تغییر حکم قانون در مورد خواهان

تأخیر جلسه دادرسی

تعیین وقت خارج از نوبت

ماده ۹۷ - درخواست مهلت..... ۲۵۸

اعطای مهلت مناسب به خواهان

پاسخگویی خوانده با مدارک جدید

ماده ۹۸ - کم یا زیاد کردن خواسته..... ۲۵۸

منظور از مراحل دادرسی

کاهش خواسته

کاهش خواسته تصریح شده در دادخواست

مصادیق کاهش خواسته

کاهش خواسته پس از اخطار رفع نقص

عدم اقدام خواهان در مهلت معین

تعدیل مبلغ تأمین

مصادیق افزایش خواسته

عدم پرداخت هزینه دادرسی افزایش خواسته

- تغییر نحوه دعوا  
تأثیر تغییر نحوه دعوا  
تغییر خواسته  
تغییر درخواست  
تغییر درخواست مستقل  
شرایط تغییرات  
تأثیر تقلیل خواسته در تجدیدنظرخواهی  
عدم امکان تغییر بهای خواسته  
تدبیر قانونگذار  
افزایش یا کاهش بهای خواسته  
افزایش خواسته تأمین  
ماده ۹۹ - توافق برای تأخیر جلسه دادرسی ..... ۲۶۲  
اختیار دادگاه در تجدید جلسه  
موضوع درخواست  
محدودیت تقاضای تجدید جلسه  
ماده ۱۰۰ - تعیین وقت رسیدگی فزیدیک ..... ۲۶۳  
معطل اطلاله دادرسی  
عدم تشکیل دادگاه در موعد مقرر  
معیار وقت خارج از نوبت  
عدم انتساب تجدید جلسه به طرفین  
تکلیف قانونی به رسیدگی خارج از نوبت  
اشکال اجرای ماده ۱۰۰  
ماده ۱۰۱ - اخراج اشخاص محل نظم از دادگاه ..... ۲۶۴  
ضمانت اجرای نظم جلسات دادرسی

استرداد دعوا پس از حکم بدوی

**فصل ششم - امور اتفاقی**

**مبحث اول - تأمین خواسته**

**۱ - درخواست تأمین**

**ماده ۱۰۸ - زمان درخواست تأمین ..... ۲۷۴**

تأسیس تأمین خواسته

زمانهای درخواست تأمین

تأمین خواسته با سند عادی

تأمین خواسته در اسناد تجاری

شرایط اسناد تجاری در تأمین خواسته

اخذ خسارت احتمالی در چک

درخواست تأمین خواسته به استناد سفته

تأمین خواسته در سند تجاری

تأمین خواسته با خسارت احتمالی

مهلت پرداخت و نوع خسارت احتمالی

موضوع خسارات احتمالی

مبنای میزان خسارات احتمالی

قبول درخواست

درخواست از دادگاه تجدیدنظر

درخواست تأمین بعد از صدور حکم

طرح مجدد درخواست تأمین

**ماده ۱۰۹ - درخواست تأمین توسط خوانده ..... ۲۷۸**

تأمین به نفع خوانده

عدم توقیف اموال خواهان

ارزیابی دعوا توسط خواننده

میزان تأمین درخواستی

فرض توقف دادرسی

طرح دعوای مجدد

قرار رد دادخواست با تقاضای خواننده

جلوگیری از طرح دعوای بیهوده

عدم توقیف مال

توقف رسیدگی و قرار رد دادخواست

تبدیل تأمین

ماده ۱۱۰ - عدم امکان درخواست تأمین توسط خواننده ..... ۲۸۱

موارد عدم پذیرش درخواست خواننده

سفته یا برات مستند دعوا

رسمی بودن مستند دعوا

دعوا علیه متوقف

ماده ۱۱۱ - دادگاه رسیدگی به درخواست تأمین ..... ۲۸۱

دادگاه صالح در تأمین خواسته

طرح دعوا در دادگاه دیگر

مرجع پذیرش درخواست تأمین

استرداد درخواست تأمین

ماده ۱۱۲ - لغو تأمین ..... ۲۸۲

لغو قرار تأمین خواسته

تضرر ثالث از تأمین

ماده ۱۱۳ - شرط پذیرش درخواست تأمین ..... ۲۸۳

معلوم بودن میزان تأمین



تأمین خواسته ضمن دعوی اصلی  
ضرورت ارتباط دعوی اصلی و تأمین  
هزینه دادرسی درخواست تأمین

ماده ۱۱۴ - درخواست تأمین قبل از موعد انجام تعهد..... ۲۸۴

تأمین در طلب مؤجل

تأمین خواسته در چک وعده دار  
زمان طرح دعوا در طلب مؤجل

ماده ۱۱۵ - ارسال فوری درخواست تأمین به دادگاه..... ۲۸۴

ارسال درخواست به دادگاه  
انخاذ تصمیم در مورد درخواست  
منع قانونی صدور قرار تأمین

ماده ۱۱۶ - حق اعتراض به قرار تأمین..... ۲۸۵

طرف درخواست  
حق اعتراض به قرار تأمین خواسته  
رسیدگی به اعتراض  
جلسه رسیدگی به اعتراض  
اعتراض و درخواست لغو قرار

ماده ۱۱۷ - اجرای تأمین پس از ابلاغ..... ۲۸۶

ابلاغ فوری قرار  
اجرای تأمین قبل از ابلاغ  
غیر ممکن بودن ابلاغ فوری

ماده ۱۱۸ - صدور قرار رفع تأمین..... ۲۸۷

رفع تأمین و موارد آن  
موجب مشروط رفع تأمین

رفع تأمین با قرار عدم صلاحیت

ماده ۱۱۹- غیر قابل تجدیدنظر بودن قبول یا رد تأمین ..... ۲۸۷

قرار قبول یا رد تأمین

قابل اعتراض بودن قرار

قابل اعتراض نبودن رد درخواست

لازمه صدور قرار تأمین

ماده ۱۲۰- مطالبه خسارات ناشی از اجرای قرار تأمین ..... ۲۸۸

پیشینه جبران خسارات خوانده

شرط ورود ضرر به خوانده

شرایط لازم برای مطالبه خسارت

تفاوت احکام علیه خواهان

فرض صدور قرار

ضرورت وجود خسارات احتمالی

رسیدگی در وقت فوق العاده

مطالبه خسارت مازاد

شرایط لازم جهت پرداخت خسارت

اثبات نهایی حقانیت خواهان

۲- انواع تأمین

ماده ۱۲۱- تأمین در قانون ..... ۲۹۰

مقصود از تأمین

توقیف مال منقول یا غیر منقول

اجرای منتهی به توقیف مال

ماده ۱۲۲- محدودیت دادگاه در توقیف ..... ۲۹۲

توقیف عین معین

تعریف عین معین

ماده ۱۲۳ - توقیف معادل قیمت خواسته..... ۲۹۲

تأمین خواسته در حقوق مالی

خصوصیت مانع از توقیف

ماده ۱۲۴ - تبدیل مال توقیف شده..... ۲۹۳

تبدیل مال توقیف شده

مفهوم اوراق بهادار

ودیعه گذاشتن وجه

نیاز به مال توقیف شده

تکرار درخواست تبدیل

ماده ۱۲۵ - مراجع رسیدگی به تبدیل تأمین..... ۲۹۴

مراجع تبدیل تأمین

بررسی اختیار دادگاه دیگر

تبدیل تأمین در دادگاه جانشین

مهلت رسیدگی به تبدیل تأمین

ماده ۱۲۶ - ترتیب توقیف اموال..... ۲۹۵

مقررات حاکم بر توقیف

ماده ۱۲۷ - توقیف محصول املاک و باغها..... ۲۹۵

مفهوم محصول و دایره شمول آن

میزان محصول قابل توقیف

توقیف محصول جمع آوری نشده

تکلیف به اعلام زمان برداشت

ماده ۱۲۸ - حق تقدم درخواست کننده تأمین..... ۲۹۶

توقیف مال ورشکسته

توقیف ناشی از دعوای دینی

تأخیر در اقامه دعوا

ماده ۱۲۹ - رعایت مستثنیات دین..... ۲۹۷

حاکمیت مقررات مستثنیات دین

دایره شمول احکام مستثنیات دین

عدم شمول مستثنیات

مبحث دوم - ورود شخص ثالث

ماده ۱۳۰ - طرح دعوای شخص ثالث..... ۲۹۸

ضوابط طرح دعوای ورود ثالث

منظور از شخص ثالث

موارد ورود ثالث

احراز نفع یا حق ثالث

مهلت طرح دعوای ورود ثالث

اثر استرداد دعوای اصلی در ورود ثالث

توجیه ورود در مرحله تجدیدنظر

عدم صراحت در دعوای ورود ثالث

ورود ثالث در مقطع رسیدگی به واخواهی

ورود ثالث قبل از واخواهی

ماده ۱۳۱ - شرایط دادخواست ورود ثالث..... ۳۰۰

دادخواست ورود ثالث و ضمانت آن

تبعیت از شرایط دادخواست اصلی

اقامتگاه خواندگان دعوای وارد ثالث

نماینده خواندگان وارد ثالث

ورود ثالث نسبت به جلب ثالث

**ماده ۱۳۲ - ابلاغ وقت دادرسی به وارد ثالث..... ۳۰۱**

زمان اقامه دعوی ورود ثالث

مقام صالح در تعیین وقت رسیدگی

ابلاغ وقت دعوی اصلی به وارد ثالث

ضرورت تعیین وقت رسیدگی واحد

تجدید وقت رسیدگی اصلی

ورود ثالث در وقت نظارت

**ماده ۱۳۳ - تفکیک دعوی اصلی از دعوی ورود ثالث..... ۳۰۲**

سبب اختیار ایراد به

اطاله دادرسی در دعوی طاری

**ماده ۱۳۴ - رد دعوی یا ابطال دادخواست شخص ثالث..... ۳۰۳**

اقامه مجدد دعوی ورود ثالث

موارد رد دادخواست وارد ثالث

ابطال دادخواست و رد دعوی

قابل تجدیدنظر بودن حکم دعوی اصلی و طاری

**مبحث سوم - جلب شخص ثالث**

**ماده ۱۳۵ - طرح دعوی جلب ثالث و مهلت آن..... ۳۰۴**

ضرورت اظهار جهات جلب

حق جلب در مرحله تجدیدنظر

مقاطع طرح دعوی جلب ثالث

جلب ثالث قبل از جلسه اول

تقدیم دادخواست جلب ثالث در جلسه دادرسی

اظهار جلب در جلسه دادرسی

**ماده ۱۳۶ - جلب ثالث توسط محکوم علیه غائب..... ۳۰۵**

جلب ثالث توسط محکوم علیه  
تقديم دادخواست در مقطع دوم از مرحله بدوی  
جلب ثالث توسط معترض علیه  
واخواهی توأم با جلب ثالث  
اظهار نظر دادگاه تجدیدنظر

ماده ۱۳۷ - شرایط دادخواست جلب ثالث..... ۳۰۶

تعداد نسخ دادخواست جلب ثالث  
خوانندگان دعوای جلب ثالث  
مقررات حاکم بر جلب ثالث  
هزینه دادرسی جلب ثالث

ماده ۱۳۸ - تغییر وقت دادرسی..... ۳۰۷

زمان تقديم دادخواست جلب ثالث  
دستور تعیین وقت رسیدگی به جلب ثالث  
ابلاغ دادخواست جلب ثالث به طرفین دعوای اصلی  
غیر قابل رسیدگی بودن دادخواست

ماده ۱۳۹ - تفکیک دعوای جلب ثالث از دعوای اصلی..... ۳۰۸

خواننده بودن مجلوب ثالث  
حکم خاص قانونگذار در خصوص جلب ثالث  
دعوای واهی جلب ثالث  
اثر تفکیک دو دعوا

ماده ۱۴۰ - تجدیدنظرپذیری رد دادخواست جلب ثالث..... ۳۰۹

تجدیدنظرخواهی از قرار رد جلب ثالث  
ذینفع تجدیدنظرخواهی از قرار رد  
فسخ قرار رد دادخواست جلب ثالث

موعد سپردن بقیه تأمین

کاهش میزان تأمین

## فصل هفتم- تأمین دلیل و اظهارنامه

### مبحث اول- تأمین دلیل

ماده ۱۴۹ - درخواست تأمین دلیل ..... ۳۱۸

نقش دلیل

اشاره به بعضی از دلایل

مقصود از تأمین دلیل

درخواست بودن تأمین دلیل

ماده ۱۵۰ - زمان درخواست تأمین دلیل ..... ۳۱۸

فرصت‌های درخواست تأمین دلیل

طرح در زمان دادرسی

ماده ۱۵۱ - شرایط درخواست تأمین دلیل ..... ۳۱۹

درخواست کتبی یا شفاهی

شرایط درخواست

تجدید نظرپذیری رد درخواست

هزینه دادرسی تأمین دلیل

ماده ۱۵۲ - عدم احضار طرف مقابل در امور فوری ..... ۳۲۰

احضار طرف مقابل

فوریت تأمین دلیل

ماده ۱۵۳ - ارجاع تأمین دلیل به دادرس یا مدیر دفتر ..... ۳۲۱

مجری تأمین دلیل

انجام تأمین دلیل توسط قاضی

ماده ۱۵۴ - درخواست تأمین دلیل بدون تعیین طرف ..... ۳۲۱

تأمین دلیل بدون تعیین طرف

آثار عدم تعیین طرف

ماده ۱۵۵ - درجه ارزش تأمین دلیل..... ۳۲۲

حفظ دلیل

تشخیص ارزش دلیل

شرط انجام تأمین دلیل

مبحث دوم - اظهارنامه

ماده ۱۵۶ - مطالبه حق به موجب اظهارنامه..... ۳۲۲

عدم ملازمه اظهار نامه با طرح دعوا

اظهارنامه بعد از طرح دعوا

اظهارنامه خلاف اخلاق

ماده ۱۵۷ - اظهارنامه تسلیم وجه یا مال یا سند..... ۳۲۳

اظهارنامه مشعر بر تسلیم مال

محل تسلیم اموال

فصل هشتم - دعوای تصرف عدوانی، ممانعت از حق و

مزااحمت

ماده ۱۵۸ - دعوای تصرف عدوانی..... ۳۲۴

تاریخچه دعوای تصرف عدوانی

تعریف دعوای تصرف عدوانی

رها کردن مال غیر منقول

ملاک سبق تصرف

غصب و تصرف عدوانی

ادعای غیر مشروع بودن تصرفات

غیر منقول بودن موضوع دعوا



تصرف مال منقول

اجرای رأی رفع تصرف

اجرای حکم غیابی رفع تصرف عدوانی

دعای تصرف در حقوق فرانسه

ماده ۱۵۹ - **دعای ممانعت از حق**..... ۳۲۶

موضوع ممانعت از حق

سابقه استفاده از حق

ممانعت از حق در ملک غیر

عدم ضرورت مالکیت مانع

وجه تمایز حق ارتفاق و انتفاع

حق ارتفاق

مصادیق حق انتفاع

ماده ۱۶۰ - **دعای مزاحمت**..... ۳۲۷

تعریف رفع مزاحمت

موضوع دعای مزاحمت

مزاحمت بودن کیفرپرانی

ضرورت استمرار مزاحمت

مصادیق مزاحمت

ماده ۱۶۱ - **وظیفه خواهان در دعای ثلاثه**..... ۳۲۸

تکلیف به اثبات شرایط

عدم ضرورت اثبات تصرف و مالکیت

نقد قانون

نقش مهلت در طرح دعوا

ماده ۱۶۲ - **ابراز سند مالکیت در دعای ثلاثه**..... ۳۲۹

اماره سبق تصرف

ماده ۱۶۳ - اقامه دعوی مالکیت و اثر آن ..... ۳۲۹

فرض قانونی در دعاوی ثلاثه

مالکیت و دعوی مزاحمت

غیرمالی بودن دعاوی ثلاثه

ماده ۱۶۴ - غرس اشجار و احداث بنا در ملک متصرفی ..... ۳۳۰

قلع بنا در تصرف عدوانی

احداث بنا در ملک مورد حکم خلع ید

ماده ۱۶۵ - زراعت در ملک مورد حکم تصرف عدوانی ..... ۳۳۱

تشابه دو قانون

مقایسه دو ماده قانونی

فرا رسیدن زمان برداشت محصول

اختیار محکوم له

زراعت در مورد حکم

جمع آوری محصول

معدوم نمودن زراعت

ماده ۱۶۶ - تکلیف ضابطین در رابطه با دعاوی ثلاثه ..... ۳۳۲

تکلیف ضابطین در دعاوی ثلاثه

توجه به جنبه مدنی جرائم ثلاثه

ماده ۱۶۷ - دعاوی ثلاثه در مال مشترک ..... ۳۳۳

تصرف عدوانی در املاک مشاعی

ممانعت از حق در مال مشاعی

عدم نسخ قانون سال ۵۲

ماده ۱۶۸ - دعاوی مربوط به قطع انشعاب گاز ، تلفن و ..... ۳۳۴

دعاوی الحاقی به دعاوی ثلاثه

شرایط شمول مقررات

قطع انشعاب آب

عدم شمول مقررات

ماده ۱۶۹ - ادعای شخص ثالث در دعاوی ثلاثه..... ۳۳۵

ورود ثالث در دعاوی ثلاثه

ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر

ماده ۱۷۰ - طرح دعوی به قائم مقامی مالک..... ۳۳۶

طرح دعوا به قائم مقامی

مصادیق قائم مقامی

ماده ۱۷۱ - تصرف عدوانی امین..... ۳۳۶

تصرف عدوانی مسبوق به اذن

شرط بودن مطالبه

نوع مال مورد امانت

تصرفات مسبوق به قرارداد خاص

ماده ۱۷۲ - رسیدگی به اصالت سند در دعاوی ثلاثه..... ۳۳۷

ابراز سند در دعاوی ثلاث

مهلت تعرض به سند در دعاوی ثلاث

تشریفات رسیدگی به اصالت سند

ماده ۱۷۳ - طرفیت مراجع دولتی در دعاوی ثلاثه..... ۳۳۸

تصرف عدوانی مراجع دولتی

نقد قانون

ماده ۱۷۴ - احراز عدوان در دعاوی ثلاثه..... ۳۳۹

تأکید بر عنصر عدوان

دستور موقت در دعاوی ثلاثه

بقا یا زوال دستور موقت

رعایت ضوابط دستور موقت

ماده ۱۷۵ - اجرای فوری حکم در دعاوی ثلاثه..... ۳۴۰

قابلیت اجرا

اجرا بدون صدور اجرائیه

عدم ضرورت ابلاغ رأی برای اجرا

نقض رأی و اعاده وضع سابق

نقض رأی پس از قلع و قمع

اجرای حکم علیه متصرف

ملاک احتساب قیمت

ماده ۱۷۶ - ارتکاب عمل بعد از صدور حکم..... ۳۴۱

تصرف، مزاحمت یا ممانعت مجدد

تصرفات بعد از اجرای دستور موقت

ماده ۱۷۷ - رسیدگی خارج از نوبت به دعاوی ثلاثه..... ۳۴۲

عدم رعایت تشریفات

رعایت تشریفات در اقامه دعوا

رسیدگی خارج از نوبت

ضرورت تقدیم دادخواست

معیار شناخت تشریفات دادرسی

شناخت اصول دادرسی

مصادیق اصول دادرسی

فصل نهم - سازش و درخواست آن

مبحث اول - سازش

ماده ۱۷۸ - ختم دعوا به سازش ..... ۳۴۳

تعریف سازش

سازش در مراحل دادرسی

سازش در دعاوی کیفری

هزینه درخواست سازش

ماده ۱۷۹ - سازش در صورت تعدد طرفین ..... ۳۴۴

تعدد طرفین سازش

سازش بعضی از طرفین متعدد

ماده ۱۸۰ - محل وقوع سازش ..... ۳۴۴

محل سازش

سازش در دفتر اسناد رسمی

سازش در دادگاه

ماده ۱۸۱ - سازش در دفتر اسناد رسمی ..... ۳۴۵

ختم پرونده در سازش رسمی

اجرای سازش نامه رسمی

حق مراجعه به دادگاه

ختم پرونده بدون صدور رای

تنظیم سازش نامه در دادگاه

گزارش اصلاحی قاضی شورای حل اختلاف

ترازی ضمنی برای سازش

نتیجه سازش در جنبه خصوصی جرم

ارجاع امر سازش به شورای حل اختلاف

گزارش اصلاحی مسبوق به سازش

اجرا براساس آیین نامه جدید

اعتراض به حکم دادگاه به استناد سازش

درخواست اجرای سازش نامه

ماده ۱۸۲ - صورت مجلس سازش در دادگاه..... ۳۴۷

ترتیب سازش در دادگاه

امضای سازش نامه

سازش در حین اجرای قرار

خصیصه قراردادی سازش

ماده ۱۸۳ - سازش غیر رسمی در خارج از دادگاه..... ۳۴۸

اقرار به سازش

سازش در دادگاه تجدیدنظر

اقرار به صحت سازش

اقرار همزمان به صحت سازش

سازش در دادگاه دیگر

ماده ۱۸۴ - صدور گزارش اصلاحی..... ۳۴۹

کیفیت تنظیم گزارش اصلاحی

تبعیت از قواعد اجرای احکام

محدوده گزارش اصلاحی

قطعی بودن گزارش اصلاحی

ماهیت گزارش اصلاحی

ماده ۱۸۵ - عدم تحقق سازش..... ۳۴۹

مذاکرات قبل از سازش

مبنای بی اعتباری تعهدات مقدماتی

مبحث دوم - درخواست سازش

- ماده ۱۸۶ - درخواست سازش از دادگاه نخستین..... ۳۵۰
- سازش قبل از طرح دعوا  
بی‌اعتباری درخواست در موضوعات خاص  
مرجع پذیرش درخواست سازش
- ماده ۱۸۷ - ترتیب دعوت برای سازش..... ۳۵۰
- ترتیب دعوت برای سازش  
ضرورت تعیین وقت سازش
- ماده ۱۸۸ - تکلیف به سازش و سعی در انجام آن..... ۳۵۱
- ضرورت حضور طرفین  
استماع اظهارات طرفین  
امضای صورت مجلس دادگاه
- ماده ۱۸۹ - ارشاد طرفین به طرح دعوا..... ۳۵۲
- ارشاد برای طرح دعوا  
مفهوم ارشاد  
دعوت از ثالث در جلسه سازش
- ماده ۱۹۰ - عدم حضور یا اعلام عدم تمایل به سازش..... ۳۵۲
- عدم تحقق سازش  
عدم حضور خواهان
- ماده ۱۹۱ - استنکاف از سازش..... ۳۵۳
- حضور و استنکاف از سازش  
عدم سازش پس از مذاکرات
- ماده ۱۹۲ - طرح مجدد درخواست سازش..... ۳۵۳
- درخواست مجدد سازش  
لزوم تقاضای طرفین

رعایت صلاحیت محلی

ماده ۱۹۳ - عدم رعایت تشریفات دادرسی در سازش..... ۳۵۴

رعایت مقررات سازش

هزینه دادرسی درخواست سازش

## فصل دهم - رسیدگی به دلایل

### مبحث اول - کلیات

ماده ۱۹۴ - تعریف دلیل..... ۳۵۴

دلیل و اقسام آن

شمارش دلایل

استناد اصحاب دعوی به دلیل

ماده ۱۹۵ - قانون حاکم بر دلایل اثباتی عقود و ایقاعات..... ۳۵۵

عمل حقوقی و مصادیق آن

مفهوم عقد و ایقاع

حاکمیت قانون در زمان عقد

تأثیر دلایل شرعی

ماده ۱۹۶ - قانون حاکم بر دلایل اثباتی وقایع خارجی..... ۳۵۶

وقایع خارجی و مصادیق آن

حاکمیت قانون زمان طرح دعوا

ماده ۱۹۷ - اصل برائت..... ۳۵۶

مفهوم اصل برائت

دامنه اجرای اصل برائت

آگاهی بر تقاضای سوگند

شرط اتیان سوگند



امتناع از اتیان سوگند  
عدم حضور خواننده  
جایگاه ویژه اصل برائت

ماده ۱۹۸ - اصل استصحاب ..... ۳۵۸

مفهوم اصل استصحاب  
ملازمه حق با تکلیف  
دامنه اجرای اصل استصحاب

ماده ۱۹۹ - تحقیق برای کشف حقیقت ..... ۳۵۸

اقدام لازم برای کشف حقیقت  
ارشاد برای ابراز دلیل  
کشف حقیقت در قالب قانونی

ماده ۲۰۰ - رسیدگی به دلایل در جلسه دادرسی ..... ۳۵۹

رسیدگی به دلایل  
عدم اختلاف در دلیل  
رسیدگی در خارج از جلسه

ماده ۲۰۱ - ابلاغ تاریخ و محل رسیدگی به طرفین ..... ۳۵۹

جلسه رسیدگی به دلیل  
ضرورت دعوت از طرفین  
مبحث دوم - اقرار

ماده ۲۰۲ - عدم نیاز به دلیل در صورت تحقق اقرار ..... ۳۶۰

قاعده اقرار  
اقرار قاطع دعوا  
شرایط اقرار  
التزام به نتیجه اقرار

اثبات کذب بودن اقرار  
استنکاف از پذیرش نتیجه اقرار

ماده ۲۰۳ - اقرار در دادگاه..... ۳۶۱

مصادیق اقرار در دادگاه

اقرار خارج از دادگاه

توجه به شکل اقرار

اثر اقرار در دادگاه

ماده ۲۰۴ - اقرار شفاهی و کتبی..... ۳۶۲

اقرار شفاهی و کتبی

اقرار شفاهی در دادگاه

ماده ۲۰۵ - عدم پذیرش اقرار وکیل علیه موکل..... ۳۶۳

مالکیت در اقرار

وکالت در اقرار

وجه عدم پذیرش اقرار وکیل

عدم نفوذ اقرار وکیل

مبحث سوم - اسناد

الف - مواد عمومی

ماده ۲۰۶ - محل رسیدگی به حسابها و دفاتر..... ۳۶۴

رسیدگی به حسابها و دفاتر

رسیدگی در محل نگهداری اسناد

رسیدگی توسط دادرس

ماده ۲۰۷ - عدم امکان استرداد سند..... ۳۶۴

دلیل بودن سند

عدم امکان استرداد سند

عدم استناد به سند

ماده ۲۰۸ - رجوع به سند دیگر و درخواست ابراز آن..... ۳۶۵

رجوع به سند دیگر

امتناع از ابراز سند

درخواست ابراز سند

ماده ۲۰۹ - درخواست ابراز سند..... ۳۶۶

ادعای وجود سند در نزد طرف

عدم اعتراف به وجود سند

اعتراف و عدم ابراز سند

ماده ۲۱۰ - ابراز دفاتر بازرگانی..... ۳۶۶

استناد به دفتر تجاری

عدم امکان ابراز دفاتر

بازرگان فاقد دفاتر تجاری

تکلیف به ارائه دفتر تجاری

ماده ۲۱۱ - عدم امکان ابراز سند در دادگاه..... ۳۶۷

معیار عدم ابراز دفاتر

خارج نویس کردن سند

مأموریت مدیر دفتر

ماده ۲۱۲ - وجود سند یا اطلاعات در مراجع دیگر..... ۳۶۸

وجود سند در شرکت خصوصی

اقدام برای کشف حقیقت

تعیین مهلت برای ابراز سند

اجرای فوری دستور دادگاه

درخواست از مرجع ذربط

موارد جواز عدم ابراز سند

تعقیب کیفری ممتنع

تشریفات ابراز سند سری

اعلام عذر عدم ابراز سند

مسئولیت در برابر دادگاه

## ماده ۲۱۳ - ارسال اصل سند به دادگاه..... ۳۷۱

ارسال اصل سند به دادگاه

ارسال مستقیم سند

استناد به دفاتر جاری

تکالیف مراجع غیردولتی

## ماده ۲۱۴ - استناد به پرونده کیفری..... ۳۷۱

استناد به پرونده کیفری

جریانی بودن پرونده مورد استناد

ضرورت تأثیر پرونده مورد استناد

ذکر نام پرونده و عدم استناد

مهلت بررسی پرونده

## ماده ۲۱۵ - استناد به پرونده مدنی..... ۳۷۲

استناد به پرونده مدنی

تقاضای اخذ رونوشت

استناد بدون تقاضا

مطالبه پرونده استنادی

تکلیف به ارسال پرونده

تشخیص لزوم مطالبه

بررسی استناد

بررسی در زمان متعارف

ارسال موجب تخلف

**ب - انکار و تردید.**

**ماده ۲۱۶ - انکار و تردید نسبت به سند دعوی..... ۳۷۴**

منظور از سند غیر رسمی

انکار سند عادی

تفاوت انکار و تردید

اجرای احکام منکر

حوزه اجرای احکام منکر

**ماده ۲۱۷ - فرجه قانونی برای اظهار انکار و تردید..... ۳۷۵**

موضوع انکار یا تردید

مهلت انکار یا تردید

احکام انکار در فقه

انکار یا تردید ضمن واخواهی

انکار یا تردید در مرحله واخواهی

اولین جلسه در مرحله واخواهی

تعیین وقت در رسیدگی واخواهی

توسعه مهلت انکار یا تردید

**ماده ۲۱۸ - استرداد سند در مقابل تردید یا انکار..... ۳۷۷**

استرداد سند

اثر استرداد سند

لازمه رسیدگی به اعتبار سند

استصحاب بقاء بر سند

**ج - ادعای جعلیت**

**ماده ۲۱۹ - ادعای جعلیت نسبت به اسناد و مدارک..... ۳۷۷**

اثبات صحت سند  
مهلت ادعای جعلیت سند  
توسعه مهلت ادعای جعلیت  
انکار ناپذیری سند رسمی  
استصحاب اعتبار سند رسمی  
جعل و تعریف آن  
شرط رسیدگی به ادعای جعلیت

**ماده ۲۲۰ - ابلاغ ادعای جعلیت به طرف مقابل..... ۳۷۹**

ابلاغ ادعای جعلیت به طرف مقابل  
تسلیم سند در خارج از مهلت  
تفقدیم رسید ارائه سند  
افزایش مهلت ارائه سند  
استمهال و کیل برای ارائه سند  
وجود سند در نزد ثالث

**ماده ۲۲۱ - تعیین تکلیف سند مجعول..... ۳۸۰**

تعیین تکلیف سند در حکم  
تعیین تکلیف سند مجعول  
تعیین تکلیف اسناد اساس تطبیق

**ماده ۲۲۲ - ممنوعیت رونوشت از سند مورد جعل..... ۳۸۲**

منع اعطای رونوشت سند مورد نزاع  
استرداد ادعای جعلیت  
دستور دادگاه بر تسلیم رونوشت سند  
ماهیت تخلف

#### د - رسیدگی به صحت و اصالت سند

ماده ۲۲۳ - عدم استفاده از سند عادی به عنوان تطبیق..... ۳۸۳

مستندات اساس تطبیق

سند رسمی اساس تطبیق

سایر اسناد عادی اساس تطبیق

ماده ۲۲۴ - استکتاب..... ۳۸۴

دعوت برای استکتاب

عدم حضور به علت عذر موجه

ضرورت دقت دادگاه

استکتاب از شخص ثالث

ماده ۲۲۵ - وجود اسناد تطبیق در مراجع دیگر..... ۳۸۴

مطلبه سند از ادارات و مراکز دولتی

موارد تطبیق خارج از دادگاه

نیابت قضایی در تطبیق

ماده ۲۲۶ - ارجاع به کارشناس یا مراجع ذیصلاح..... ۳۸۵

ضرورت دقت در سند

مورد وثوق بودن کارشناس

مسئولیت در اعلام نظر

جهات رد کارشناس

ماده ۲۲۷ - رسیدگی به ادعای جعلیت..... ۳۸۷

رسیدگی کیفری به جعل

تأسیس جدید در رسیدگی مدنی

مرجع رسیدگی به جعل

شرط رسیدگی کیفری به جعل

تبعیت از رأی کیفری  
اعاده دادرسی به استناد حکم کیفری  
رسیدگی در دو مرجع

ماده ۲۲۸ - اثر ادعای جعلیت سند ..... ۳۸۹

انکار یا تردید پس از جعل  
جعل و انکار یا تردید  
جعل پس از انکار یا تردید  
ادعای پرداخت وجه سند

مبحث چهارم - گواهی

ماده ۲۲۹ - گواهی به عنوان دلیل ..... ۳۹۰

گواهی گواهان  
تعریف گواهی  
لازمه تأثیر گواهی  
شرایط گواه  
شرایط شهادت

ماده ۲۳۰ - ترکیب گواهان در دعاوی مدنی ..... ۳۹۰

اقتباس از فقه  
اثبات طلاق با گواهی  
اثبات دعاوی مالی  
اثبات با گواه و سوگند  
شهادت زنان  
اثبات اصل نکاح  
اثبات عیوب باطنی  
اثبات اصل طلاق



ماده ۲۳۱ - گواهی بر شهادت..... ۳۹۳

گواهی بر شهادت  
اثبات دعاوی حق الهی  
جهات عذر در شهادت  
تعداد شاهد بر شهادت  
منظور از شاهد اصلی  
شرایط شاهد بر شهادت  
ضرورت شهادت بدون واسطه

ماده ۲۳۲ - تمسک به گواهی..... ۳۹۴

تکلیف به حاضر کردن شاهد  
تشخیص حضور شاهد

ماده ۲۳۳ - صلاحیت گواه و موارد جرح وی..... ۳۹۴

صلاحیت و موارد جرح شاهد  
منابع قانونی شرایط گواه  
منظور از موارد جرح  
زمان جرح  
تقابل جرح و تعدیل  
شرط مروت در شاهد  
قربابت و جرح شاهد  
شرط ایمان در گواه  
احراز عدالت در گواه

ماده ۲۳۴ - جرح گواه توسط طرفین..... ۳۹۶

حق طرفین بر جرح گواه  
کشف موارد جرح

- حدوث موارد جرح  
استمهال برای جرح گواه
- ماده ۲۳۵ - تحقیق انفرادی از گواهان..... ۳۹۷
- تحقیق انفرادی از گواهان  
جلوگیری از تبانی گواهان
- ماده ۲۳۶ - ابلاغ حرمت و مسئولیت گواهی کذب..... ۳۹۷
- تذکر حرمت گواهی کذب  
مسئولیت مدنی گواه  
مواردی از مسئولیت مدنی گواه  
ضرر ناشی از گواهی کذب  
جنیه جزایی گواهی کذب  
کتمان شهادت  
ادای سوگند توسط گواه
- ماده ۲۳۷ - استماع اظهارات گواه بدون حضور طرف..... ۳۹۹
- تأمین آزادی گواه  
حضور طرفین در گواهی
- ماده ۲۳۸ - ممنوعیت قطع اظهارات گواه..... ۳۹۹
- قطع اظهارات گواه  
سوال طرفین از گواه
- ماده ۲۳۹ - ممنوعیت ترغیب یا منع از گواهی..... ۴۰۰
- تعنته شهرد  
ممنوعیت‌های قانونی  
بیان مطالب غیر مربوط
- ماده ۲۴۰ - درج اظهارات گواه در صورت مجلس..... ۴۰۰

درج اظهارات گواه

امضای صورت مجلس توسط گواه

عدم توجه به اظهارات شاهد

ماده ۲۴۱ - تشخیص ارزش و تأثیر گواهی ..... ۴۰۱

تشخیص ارزش گواهی

ضابطه تشخیص ارزش

عدم توجه به اظهارات شاهد.

ماده ۲۴۲ - احضار گواهان به درخواست اصحاب دعوا ..... ۴۰۱

احضار گواه توسط دادگاه

تشخیص ضرورت احضار گواه

روش ابلاغ اختاریه گواه

فاصله ابلاغ در مورد گواه

زمان درخواست احضار گواه

ماده ۲۴۳ - احضار مجدد گواه ..... ۴۰۲

نتیجه عدم حضور شاهد

عدم حضور گواه با احضار مجدد

ماده ۲۴۴ - استماع گواهی در منزل یا محل کار گواه ..... ۴۰۳

استماع اظهارات گواه در منزل یا محل کار

تحقیق از گواه بدون حضور طرفین

ماده ۲۴۵ - نیابت قضائی در گواهی ..... ۴۰۳

اقامت گواه در مقر دادگاه دیگر

اعاده اظهارات گواه به دادگاه صالح

ماده ۲۴۶ - استناد به شهادت بر شاهد اصلی ..... ۴۰۴

استناد به گواهی شاهد گواه

متکی بودن رأی به گواهی  
عدم تمایل گواه به ادای شهادت  
استناد به گواهی شاهد بر گواه

ماده ۲۴۷ - درخواست هزینه توسط شاهد..... ۴۰۵

هزینه رفت و آمد شاهد  
درخواست مساعده توسط شاهد  
کیفیت تعیین هزینه‌های گواه

مبحث پنجم - معاینه محل و تحقیق محلی

ماده ۲۴۸ - صدور قرار معاینه محل..... ۴۰۵

قرار معاینه محل  
معاینه محل در لغت  
م منظور از معاینه محل  
درخواست توسط طرفین  
تعیین موضوع معاینه محل

ماده ۲۴۹ - صدور قرار تحقیق محلی..... ۴۰۶

صدور قرار تحقیق محلی  
تحقیق محلی در قانون سابق  
تحقیق از مطلعین طرف دیگر  
کثرت مطلعین و کیفیت تحقیق  
مطلع و تفاوت آن با شاهد  
استناد به اطلاعات کلی  
نقش شایع در اثبات دعوا

ماده ۲۵۰ - اجرای قرارهای معاینه و تحقیق محلی..... ۴۰۷

مرجع اجرای قرار

مفهوم دادرس

ابلاغ وقت قرار به طرفین

اجرای قرار خارج از حوزه قضایی

رعایت فاصله ابلاغ

ماده ۲۵۱ - تنظیم صورت مجلس اجرای قرار ..... ۴۰۹

متصدی اجرای قرار

امضای صورت جلسه

اخذ اثر انگشت در صورت جلسه

ضرورت امضای اصحاب دعوا

امتناع از امضاء

ماده ۲۵۲ - ترتیب استعلام و اجرای تحقیقات ..... ۴۱۰

کیفیت تحقیق

ادای سوگند توسط مطلعین

شرایط مطلع

ماده ۲۵۳ - تراضی طرفین به اظهارات گواه ..... ۴۱۰

استناد طرفین به تحقیق محلی

ارزش گواهی مرضی الطرفین

عدم تحقیق در معاینه محل

شرایط گواه مورد تراضی

ذکر نام مطلعین در صورت مجلس

ماده ۲۵۴ - عدم حضور یکی از اصحاب دعوی ..... ۴۱۱

عدم حضور طرفین

عدم تأثیر غیبت در اجرای قرار

قرائت صورت جلسه قرار

ماده ۲۵۵ - اماره قضائی ناشی از تحقیق یا معاینه محل ..... ۴۱۲

اماره بودن تحقیق و معاینه محل

مفهوم اماره قضائی

اماره قانونی و قضائی

ماده ۲۵۶ - عدم تهیه وسیله قرارهای معاینه و تحقیق محلی .. ۴۱۲

عدم تهیه وسیله تحقیق محلی

تهیه وسیله توسط خوانده

مقدور نبودن اجرای قرار

توقف رسیدگی

جریان مجدد دادرسی

مبحث ششم - رجوع به کارشناس

ماده ۲۵۷ - صدور قرار از جاع امر به کارشناس ..... ۴۱۳

صدور قرار کارشناسی

الزام دادگاه به صدور قرار کارشناسی

ضرورت بیان موضوع و مهلت در قرار

اختیار دادگاه در پذیرش تقاضا

ماده ۲۵۸ - انتخاب کارشناس واجد صلاحیت ..... ۴۱۴

مفهوم وثاقت در کارشناس

استفاده از خبره

تعدد کارشناسان و قرعه

اختلاف آراء در هیأت کارشناسان

نقش تخصص در کارشناس

زوج بودن عدد کارشناسان

ماده ۲۵۹ - دستمزد کارشناس ..... ۴۱۶

پرداخت دستمزد کارشناس

نحوه تعیین دستمزد

عدم امکان صدور رأی در ماهیت

اعتراض مقامات قانونی

ارتباط سوگند با ابطال دادخواست

ابطال درخواست در امور حسبی

توقف دعوی و مفهوم آن

اقدامات پس از توقف دادرسی

عدم پرداخت دستمزد از ناحیه معترض

عدم تهیه وسیله اجرای قرار کارشناسی

پرداخت دستمزد توسط طرفین

ماده ۲۶۰ - اخطار به کارشناس جهت شروع کارشناسی ..... ۴۱۸

ایداع دستمزد قبل از کارشناسی

ابلاغ نظریه کارشناسی

انشاء رأی پس از مهلت کارشناسی

اعلام کارشناسی به طرفین

ماده ۲۶۱ - تکلیف کارشناس به قبول امر کارشناسی ..... ۴۱۹

تکلیف کارشناس

عذر موجه در کارشناسی

مفهوم عذر در لغت و قانون

جهات معذوریت کارشناس

مهلت اعلام معذوریت

ماده ۲۶۲ - تمديد مهلت کارشناسی ..... ۴۲۰

ضرورت تعیین مدت کارشناسی

- تمدید مهلت کارشناسی  
اعلام مراتب تمدید به طرفین  
عدم وصول نظریه کارشناسی در مهلت  
ضرورت صراحت در نظریه کارشناس
- ماده ۲۶۳ - تکمیل تحقیقات یا اخذ توضیح از کارشناس..... ۴۲۱
- تکمیل نظریه کارشناسی  
قرار تکمیل کارشناسی
- ماده ۲۶۴ - تعیین حق الزحمه کارشناس..... ۴۲۲
- حق الزحمه کارشناس  
عدم پرداخت مابه التفاوت  
عدم پرداخت مابقی دستمزد کارشناس
- ماده ۲۶۵ - ترتیب یا عدم ترتیب اثر به نظر کارشناس..... ۴۲۳
- عدم پذیرش نظر کارشناس  
عدول از کارشناسی  
مفهوم اوضاع و احوال محقق و معلوم
- ماده ۲۶۶ - امتناع کارشناس از اظهار نظر..... ۴۲۳
- اعتبار نظریه اکثریت  
گواهی امتناع توسط کارشناسان دیگر  
عدم استحقاق دستمزد  
رأی دو نفر از کارشناسان
- ماده ۲۶۷ - مسئولیت مدنی کارشناس..... ۴۲۴
- خسارت و مصادیق تخلف کارشناس  
ورود ضرر در اثر تخلف کارشناس  
مفهوم ضرر و عدم النفع



استتکاف کارشناس مرضی الطرفین

ماده ۲۶۸ - انتخاب کارشناس با تراضی طرفین..... ۴۲۵

تعیین کارشناس بدون تراضی

اثر تراضی

تراضی پس از وصول نظریه

انتخاب کارشناس غیر رسمی

جهات رد کارشناس مرضی الطرفین

ماده ۲۶۹ - نیابت در انتخاب کارشناس..... ۴۲۶

کارشناسی در حوزه دیگر

تفویض اختیار در انتخاب کارشناس

وسیله ایاب و ذهاب کارشناس

مبحث هفتم - سوگند

ماده ۲۷۰ - صدور قرار اتیان سوگند..... ۴۲۷

جریان سوگند در دعاوی

انواع سوگند

کاربرد سوگند در دعاوی مالی و غیر مالی

سوگند شرعی

صدور قرار اتیان سوگند

ماده ۲۷۱ - موارد استناد به سوگند شرعی..... ۴۲۸

استفاده از سوگند

کاربرد سوگند تکمیلی

ماده ۲۷۲ - سوگند شرعی توسط منکر..... ۴۲۹

کاربرد سوگند در فقه

تصدیق مانع از سوگند

بیان واقعیت بعد از سوگند

شرایط ادای سوگند

ماده ۲۷۳ - ادای سوگند توسط مدعی ..... ۴۳۰

سوگند بر نفی ادعای مدعی

سوگند خواهان

شرایط دعوی در سوگند

سوگند و اثر آن در اثبات دعوا

ماده ۲۷۴ - نکول از سوگند توسط منکر ..... ۴۳۰

نکول مدعی علیه

موعظه و تغلیظ در سوگند

اخطار سه باره به منکر

اوانه دلیل توسط ناکل

اثر نکول

حکم براساس سوگند خواهان

ماده ۲۷۵ - جابجایی جایگاه طرفین ..... ۴۳۲

انقلاب دعوی

انقلاب دعوی در امور غیرمالی

ادعای ابراء

ادعای دریافت مال

ادعای انتقال مورد دعوی

آثار انقلاب دعوی

ماده ۲۷۶ - سکوت خواننده در جلسه دادرسی ..... ۴۳۳

عجز خواننده از تکلم

پرداخت دستمزد مترجم

سکوت عملی خوانده

آثار سکوت عملی

سوگند شخص لال

ماده ۲۷۷ - موارد استناد به گواهی به ضمیمه سوگند..... ۴۳۴

اثبات دعوی با شاهد و سوگند

مصادیق دعاوی مالی

سوگند و گواه در انقلاب دعوی

تقدم شهادت بر سوگند

ماده ۲۷۸ - سوگند در دعاوی بر میت..... ۴۳۵

سوگند استظهاری

عدم استصحاب بقاء

امتناع موجب اسقاط حق

خوانده دعوی بر میت

طرح دعوی به طرفیت بعضی از ورثه

رد سوگند استظهاری

وجود یک گواه در دعاوی بر میت

سوگند شخص حقوقی

ماده ۲۷۹ - طرح دعوی توسط وارث صاحب حق..... ۴۳۶

لزوم سوگند

سوگند بر بقای حق

امتناع بعضی از ورثه از ادای سوگند

سوگند یکایک ورثه

استفاده جمعی وراثت از بینه

ماده ۲۸۰ - عدم کاربرد سوگند در حدود شرعی..... ۴۳۸

حدود شرعی  
علت عدم کاربرد سوگند در حدود  
سوگند در جنبه حق الناسی سرق  
عدم تأثیر سوگند در جنبه حق الهی سرق

ماده ۲۸۱ - لفظ و صیغه سوگند..... ۴۳۸

ادای سوگند مطابق قرار دادگاه  
مفاد سوگند

تغلیظ در سوگند  
سوگند مسلمان و غیرمسلمان  
صورت جلسه ادای سوگند

ماده ۲۸۲ - تعیین وقت و دعوت طرفین برای سوگند..... ۴۳۹

تعیین تکلیف دعوا با سوگند  
دادگاه محل ادای سوگند  
تعیین وقت ادای سوگند

ماده ۲۸۳ - ممنوعیت استفاده از سوگند بدون درخواست ... ۴۴۰

حق خواهان بر سوگند  
لازمه درخواست سوگند  
یادآوری حق سوگند

ماده ۲۸۴ - درخواست کتبی یا شفاهی برای سوگند..... ۴۴۱

زمان های درخواست سوگند  
تجویز درخواست سوگند تا پایان دادرسی

ماده ۲۸۵ - مفاد سوگند..... ۴۴۱

نحوه بیان سوگند  
رد قسم به مدعی

### موضوع قسم

سوگند در دعوای بر میت

ماده ۲۸۶ - اقدام دادگاه بعد از صدور قرار اتیان سوگند..... ۴۴۲

نحوه برگزاری مراسم سوگند

ضرورت دعوت از طرفین

نقش تغییر مکان در سوگند

ماده ۲۸۷ - استمهال در سوگند..... ۴۴۳

استمهال در قبول یا رد سوگند

نقش ضرر در تعیین مهلت

ماده ۲۸۸ - ضرورت اتیان سوگند در جلسه دادرسی..... ۴۴۳

مباشرت دادگاه در امر سوگند

عدم امکان حضور برای سوگند

نیابت به قاضی دیگر

ضرورت سوگند در مجلس قضاء

ماده ۲۸۹ - صرف نظر از درخواست سوگند..... ۴۴۴

انصراف از درخواست سوگند

انصراف منجر به اسقاط حق

آیین نامه ترتیب اتیان سوگند

نسخ آیین نامه

مبحث هشتم - نیابت قضایی

ماده ۲۹۰ - نیابت داخلی..... ۴۴۵

کمک از دادگاه دیگر در روند دادرسی

صلاحیت دادگاه نیابت پذیر

اقدامات مجری نیابت

نیابت داخلی و بین‌المللی

ماده ۲۹۱ - اعطای نیابت به دادگاه خارجی ..... ۴۴۶

مقررات معهود بین ایران و ترکیه

قرارداد ایران و اتریش

مقررات معهود بین ایران و سایر کشورها

نیابت به دادگاه خارجی

محدودیت‌های نیابت به دادگاه خارجی

ماده ۲۹۲ - اجرای نیابت صادره از دادگاه‌های خارجی ..... ۴۴۷

پذیرش نیابت دادگاه خارجی

شرط معامله متقابل

ماده ۲۹۳ - اجرای نیابت خارجی برآبر قانون ایران ..... ۴۴۸

حاکمیت قانون محل اجرای نیابت

حاکمیت قانون داخلی بر تحقیقات

اجرای ترتیبات مقرر در نیابت

ماده ۲۹۴ - تعیین نحوه اجرای نیابت در کشور خارجی ..... ۴۴۸

ترتیبات خاص اجرای نیابت خارجی

ترتیبات اجرای نیابت در خارج از کشور

فصل یازدهم - رأی

مبحث اول - صدور و انشاء رأی

ماده ۲۹۵ - صدور رأی پس از اعلام ختم دادرسی ..... ۴۴۹

ختم دادرسی و مفهوم آن

انشای رأی پس از ختم دادرسی

صدور رأی در مهلت قانونی

زمان اعلام ختم دادرسی

# نتیجه ختم دادرسی

ماده ۲۹۶ - شرایط لازم در رأی دادگاه..... ۴۵۰

مفهوم رأی

انشاء لفظی رأی

شاخصه‌های رأی قوی و مستحکم

مستندات قانونی رأی قوی و مستحکم

امضای رأی

انشاء رأی بر اساس منابع یا فتاوی معتبر

منظور از مشخصات دادرس

انشاء رأی در دادگاه تجدیدنظر

ماده ۲۹۷ - پاکت‌نویس رأی..... ۴۵۲

پاکت‌نویس کردن رأی

مفقود شدن رأی

ماده ۲۹۸ - انشاء رأی نسبت به قسمتی از دعوا..... ۴۵۲

تجزیه دعوی و موارد آن

تشخیص زمان صدور رأی

حق درخواست صدور رأی

صدور رأی از لحاظ شکلی

دعوی غیر قابل تجزیه

ماده ۲۹۹ - تعریف قرار و حکم دادگاه..... ۴۵۳

تعریف حکم و قرار

اقسام قرار

دستور دادگاه و جایگاه آن

حاکمیت قاعده فراغ دادرس

## مبحث دوم - ابلاغ رأی

ماده ۳۰۰ - تهیه رونوشت رأی به تعداد اصحاب دعوی ..... ۴۵۴

ضرورت ابلاغ رأی

امکان ابلاغ رأی در دفتر دادگاه

ابلاغ رأی به وکیل

ماده ۳۰۱ - ممنوعیت تسلیم رونوشت از رأی قبل از امضاء ... ۴۵۵

مفهوم دادنامه

ابهام در ماده ۳۰۱

ماده ۳۰۲ - اجرای رأی بعد از ابلاغ آن ..... ۴۵۵

لازمه اجرای رأی

تشریفات ابلاغ

اختیار دادگاه در انتخاب شیوه ابلاغ

ابلاغ به مجهول‌المکان

ابلاغ دادنامه از طریق انتشار آگهی

## مبحث سوم - حکم حضوری و غیابی

ماده ۳۰۳ - حکم غیابی ..... ۴۵۷

دادرسی با حضور طرفین

حضوری بودن قرار

شرایط حکم غیابی

تردید در کیفیت حکم

اعلام نشانی جدید

تسلیم و کالتامه توسط وکیل

حکم غیابی در حقوق فرانسه

حکم مشهور به حضوری در حقوق فرانسه



**ماده ۳۰۴ - رأی حضوری و غیابی..... ۴۵۸**

حکم غیابی با فرض خواندگان متعدد

نتایج متفاوت دادرسی

حکم واحد با خواندگان متعدد

**مبحث چهارم - واخواهی**

**ماده ۳۰۵ - حق غائب مبنی بر اعتراض به حکم غیابی..... ۴۵۹**

حق بودن واخواهی

ضرورت تقدیم دادخواست برای واخواهی

دادگاه صادر کننده حکم غیابی

دعاوی مرتبط در مرحله واخواهی

کیفیت رسیدگی به واخواهی

انصراف از واخواهی

مطالبه خسارت توسط واخواه

دعوی متقابل واخوانده

**ماده ۳۰۶ - واخواهی و جهات عذر در تأخیر نسبت به آن..... ۴۶۱**

مبدأ محاسبه مهلت واخواهی

عذر موجه در واخواهی

توقیف بودن محکوم علیه غائب

قطعی شدن حکم غیابی

اثبات بی اطلاعی از رأی غیابی

قرار قبول دادخواست واخواهی

قرار رد دادخواست واخواهی و اقدام بعدی

جلسه رسیدگی به واخواهی

لازمه اجرای حکم غیابی

مرجع اخذ تأمین

ابهام در زمان بقای تأمین

تجدیدنظر تلقی شدن و اخواهی

تقدیم دادخواست تجدیدنظر در مهلت و اخواهی

بازداشت محکوم علیه غائب

مهلت و اخواهی در رأی حقوقی و کیفری

توجه به صورت دعوا

ماده ۳۰۷ - و اخواهی پس از اجرای حکم غیابی ..... ۴۶۵

جبران خسارت ناشی از اجرای حکم غیابی

صدور حکم به نفع و اخواه

مطالبه خسارت توسط و اخواه

مقررات رسیدگی به و اخواهی

ماده ۳۰۸ - حدود تأثیر رأی مرحله و اخواهی ..... ۴۶۶

و اخواهی بعضی از محکومین غیابی

و اخواهی از حکم غیر قابل تجزیه

نتیجه و اخواهی در حکم غیر قابل تجزیه

مصادق دعوی غیر قابل تجزیه

مبحث پنجم - تصحیح رأی

ماده ۳۰۹ - صدور رأی اصلاحی ..... ۴۶۷

سهو قلم در رأی

موعد اصلاح رأی

مرجع اصلاح رأی قطعی

مرجع اصلاح رأی تجدیدنظرخواسته

اصلاح رأی با دو خواسته

اخذ تأمین در دستور موقت

رفع تکلیف در اخذ تأمین

تأثیر تأمین در صدور دستور موقت

ضابطه تأمین در دستور موقت

خسارات ناشی از دستور موقت

ماده ۳۲۰ - ابلاغ و اجرای دستور موقت ..... ۴۷۵

ابلاغ دستور موقت

رابطه ابلاغ و اجرا

ماده ۳۲۱ - رفع اثر از دستور موقت ..... ۴۷۶

تأمین رفع اثر از دستور موقت

تناسب تأمین با موضوع دستور موقت

مصلحت در رفع اثر از دستور موقت

استرداد تأمین دستور موقت

ماده ۳۲۲ - لغو دستور موقت ..... ۴۷۶

مرتفع شدن جهت دستور موقت

مرجع لغو دستور موقت

وجوه تفاوت تأمین خواسته و دستور موقت

وجوه تشابه تأمین خواسته و دستور موقت

ماده ۳۲۳ - جبران خسارات احتمالی ناشی از دستور موقت ..... ۴۷۷

مسئولیت مدنی متقاضی دستور موقت

بی حقی در اصل دعوا

شرط برائت از مسئولیت

دعوی خارج از مهلت پس از دستور موقت

تشریفات مطالبه و بررسی خسارت

ماده ۳۲۴ - رفع توقیف از مال مورد تأمین ..... ۴۷۸

رفع علت دستور موقت

جبران خسارت متضرر

رفع توقیف از تأمین

حق طرفین در مطالبه خسارت

رأی قطعی و رأی نهایی

دعوی مانع از رفع توقیف تأمین

خسارت مازاد بر تأمین

ماده ۳۲۵ - تجدیدنظر از دستور موقت و اصل رأی ..... ۴۸۰

اعتراض به دستور موقت

عدم امکان فرجام خواهی از دستور موقت

ذینفع با متضرر از دستور موقت

موافقت با اجرای دستور موقت

عدم موافقت با اجرای دستور موقت

موافقت با اجرای دستور موقت دادگاه تجدیدنظر

هزینه دادرسی در دستور موقت

## باب چهارم - تجدیدنظر

### فصل اول - احکام و قرارهای قابل نقض و تجدیدنظر

ماده ۳۲۶ - آرای قابل نقض ..... ۴۸۵

نسخ صریح ماده

رفع اشتباه آراء قضایی

اصلاحات قانونی سال ۱۳۸۵

ماده ۳۲۷ - نحوه اقدام قاضی پس از اعلام اشتباه ..... ۴۸۶

### انتفاء بحث

ماده ۳۲۸ - نحوه اقدام مقامات قانونی ..... ۴۸۶

ملفی بودن ماده

ماده ۳۲۹ - نحوه رسیدگی مرجع تجدیدنظر ..... ۴۸۷

زمینه اجرای ماده ۳۲۹

مصادیق عدم صلاحیت قاضی

رسیدگی بدون ارجاع

### فصل دوم - آرای قابل تجدیدنظر

ماده ۳۳۰ - قطعیت آراء دادگاههای عمومی و انقلاب ..... ۴۸۷

قطعیت آراء محاکم

تعریف حکم قطعی

مصادیق آراء قطعی

مفهوم ماده ۳۳۰

ماده ۳۳۱ - احکام قابل تجدیدنظر ..... ۴۸۸

احکام قابل تجدیدنظر

ضابطه تجدیدنظر در احکام مالی

خواسته یا بهای کمتر از سه میلیون ریال

حکم قانونی ارزش خواسته

عدم امکان تعیین قیمت خواسته

استفاده از اصل قطعیت احکام

تغییر یا افزایش خواسته

ملاک تجدیدنظرخواهی

منظور از متفرعات دعوی

ملاک تجدیدنظرخواهی

خواسته‌های متعدد

غیر مالی بودن دعوا

قطعیت حکم مستند به اقرار در دادگاه

نقض رأی مستند به اقرار در دادگاه

نقش صلاحیت در قطعیت حکم

حکم مستند به رأی قاطع کارشناس

پژوهش در فرانسه

ماده ۳۳۲ - قرارهای قابل تجدیدنظر ..... ۴۹۱

قرارهای دادگاه

قرارهای رد دادخواست

احکام مستند به اقرار

وضعیت قرار رد در خواست در امور حسبی

ماده ۳۳۳ - اسقاط حق تجدیدنظر خواهی ..... ۴۹۲

اسقاط حق تجدیدنظر خواهی

انصراف از پژوهش در فرانسه

توافق بر اسقاط حق

انتقال حق تجدیدنظر خواهی

اسقاط قبل از صدور حکم

تجدیدنظر خواهی با وجود اسقاط حق

تسلیم به حکم صادره

ماده ۳۳۴ - مرجع تجدیدنظر آراء ..... ۴۹۳

دادگاه تجدیدنظر

مراجع ثلاثه تجدیدنظر

ماده ۳۳۵ - اشخاصی که حق تجدیدنظر خواهی دارند ..... ۴۹۴

صاحبان حق تجدیدنظرخواهی

حق تجدیدنظرخواهی نماینده و قائم مقام

فصل سوم - مهلت تجدیدنظر

ماده ۳۳۶ - مهلت درخواست تجدیدنظر ..... ۴۹۴

مهلت برای افراد مقیم ایران

مهلت برای افراد مقیم خارج از کشور

مهلت تجدیدنظر در حکم غیابی

ماده ۳۳۷ - شروع مهلت جدید در تجدیدنظرخواهی ..... ۴۹۵

بیان حکم استثنایی

بروز امر حادث بعد از تجدیدنظرخواهی

ماده ۳۳۸ - زوال سمت نماینده و شروع مهلت جدید ..... ۴۹۶

زوال سمت نماینده

نماینده‌گی به اعتبار حجر

زوال سمت وکیل

فصل چهارم - دادخواست و مقدمات رسیدگی

ماده ۳۳۹ - مرجع پذیرش دادخواست تجدیدنظر ..... ۴۹۶

لازمه تجدیدنظرخواهی

تجدیدنظرخواهی شخص بازداشتی

تاریخ تجدیدنظرخواهی

وظیفه مدیر دفتر

منظور از بازداشتگاه

ارسال دادخواست به دادگاه بدوی

شرایط دادخواست تجدیدنظر

رد دادخواست تجدیدنظر

مهلت اعتراض به قرار رد دادخواست  
قابل شکایت بودن قرار رد دادخواست

تجدیدنظر از حکم قطعی

ذکر قابلیت تجدیدنظر و مرجع آن

قابل فرجام اعلام کردن رأی

قطعی اعلام کردن رأی

تجدیدنظرخواهی ثالث

قابل تجدیدنظر دانستن رأی قطعی

دادخواست ناقص خارج از مهلت

مقایسه قرار رد دادخواست بدوی و تجدیدنظر

شیوه اعتراض به قرار رد دادخواست

**ماده ۳۴۰ - دادخواست تجدیدنظر با ذکر عذر تأخیر ..... ۵۰۰**

تأخیر در تجدیدنظرخواهی به ادعای عذر موجه

مرجع پذیرش دادخواست مقرون به عذر

تجدیدنظرخواهی ناقص مقرون به عذر

جهات عذر در تجدیدنظرخواهی خارج از مهلت

توجیه حکم قانون

انحصار جهات عذر

ادعای عدم اطلاع از مفاد رأی

**ماده ۳۴۱ - نکات دادخواست تجدیدنظر ..... ۵۰۱**

شرایط دادخواست تجدیدنظر

ذکر اقامتگاه در دادخواست تجدیدنظر

ضرورت امضای دادخواست تجدیدنظر

ارائه دلایل جدید



تجدیدنظرخوانده دادخواست تجدیدنظر

مخاطب اخطار به دفتر دادگاه تجدیدنظر

ماده ۳۴۲ - تقدیم دادخواست توسط نماینده ..... ۵۰۳

تقدیم دادخواست از جانب دیگری

انضمام دلیل سمت

ماده ۳۴۳ - تعداد دادخواست و برگهای پیوست آن ..... ۵۰۳

تعداد اوراق دادخواست تجدیدنظر

انضمام مدارک به دادخواست تجدیدنظر

تعداد مدارک مثبت سمت

ماده ۳۴۴ - رد دادخواست تجدیدنظر ..... ۵۰۴

قرار رد دادخواست تجدیدنظر

صدور قرار رد دادخواست تجدیدنظر

تقدیم دو دادخواست تجدیدنظر

شرایط رد فوری دادخواست تجدیدنظر

ماده ۳۴۵ - اخطار رفع نقص در دادخواست تجدیدنظر ..... ۵۰۵

موارد صدور اخطار رفع نقص

نقص تبر در دادخواست تجدیدنظر

تجدید دادخواست تجدیدنظر

تجدیدنظر ناقص از حکم قطعی

مرجع صدور قرار رد دادخواست تجدیدنظر

سهو و خطا در اخطار رفع نقص

ذکر اقامتگاه تجدیدنظرخوانده

ماده ۳۴۶ - ابلاغ دادخواست به تجدیدنظرخوانده ..... ۵۰۶

تبادل لوایح در تجدیدنظرخواهی

تبادل لوایح در مورد رأی قطعی

تبادل لوایح در مورد قرارها

استرداد قبل از تبادل لوایح

ابلاغ دادخواست به تجدیدنظر خوانده غائب

ماده ۳۴۷ - عدم امکان اجرای حکم قابل تجدیدنظر..... ۵۰۷

عدم اجرای رأی قابل تجدیدنظر

وضعیت اجرا در تجدیدنظر خواهی ناقص

وضعیت اجرا در تجدیدنظر خواهی از حکم قطعی

ضرورت رعایت مهلت

استثنائات قانونی

اثر تجدیدنظر در احکام اعلامی

فصل پنجم - جهات تجدیدنظر

ماده ۳۴۸ - جهات درخواست تجدیدنظر..... ۵۰۸

بیان جهات تجدیدنظر

استناد به یک یا چند جهت

عدم اعتبار مستندات دادگاه

فقدان شرایط قانونی در شهود

عدم توجه قاضی به دلایل و مدافعات

ادعای عدم صلاحیت قاضی

مخالف بودن رأی با قانون

قید جهت در تجدیدنظر خواهی

محدودیت استفاده از حق تجدیدنظر خواهی

ماده ۳۴۹ - رسیدگی به مورد تجدیدنظر خواهی..... ۵۱۰

رسیدگی به مورد تجدیدنظر خواهی

شرط ورود مرجع تجدیدنظر

تذکره به دادگاه بدوی

مورد تجدیدنظرخواهی در قرار

ماده ۳۵۰ - اخطار رفع نقص در دادگاه تجدیدنظر ..... ۵۱۱

رفع نقص توسط مرجع تجدیدنظر

بهره‌مندی از دو مهلت رفع نقص

عدم رفع نقص در مهلت قانونی

محرز نبودن سمت خواهان بدوی در تجدیدنظر

استنباط متفاوت از خواسته دعوای بدوی

ماده ۳۵۱ - اصلاح رأی توسط دادگاه تجدیدنظر ..... ۵۱۲

اصلاح رأی در تجدیدنظر

تأیید رأی بدوی بدون اصلاح لازم

ماده ۳۵۲ - نقض رأی و ارسال پرونده به مرجع صالح ..... ۵۱۲

عدم صلاحیت دادگاه بدوی و اقدام دادگاه عالی

تشخیص صلاحیت

تعریف صلاحیت دائمی

حدود وظیفه دادگاه مرجع‌الیه

ارسال پرونده به استان دیگر

ماده ۳۵۳ - نقض قرار توسط دادگاه تجدیدنظر ..... ۵۱۳

رسیدگی ماهوی پس از نقض قرار

صدور مجدد قرار در دادگاه بدوی

قرار تلقی کردن حکم بدوی

ورود به حکم قبلی تجدیدنظر

ماده ۳۵۴ - اجرای قرار دادگاه تجدیدنظر ..... ۵۱۴

اجرای قرار تحقیق و معاینه محل

حوزه قضایی استانی

مرجع پذیرش نایب دادگاه تجدیدنظر

ماده ۳۵۵ - نقض و تأیید قرار در دادگاه تجدیدنظر ..... ۵۱۵

عدم ذکر نام بعضی از قرارها

موافقت با نتیجه رأی بدوی

انصراف ماده از حکم

ماده ۳۵۶ - رعایت مقررات در تجدیدنظر ..... ۵۱۶

حاکمیت مقررات مرحله بدوی

مقررات عدیده مرحله بدوی

محدودیت مواد تجدیدنظر

تدبیر قانونگذار

حدود اجرای مقررات مرحله بدوی

ماده ۳۵۷ - ممنوعیت ورود ثالث در تجدیدنظر ..... ۵۱۷

عدم نیاز به وضع ماده

عدم تنظیم صحیح متن ماده

بررسی طرح دعوی متقابل در تجدیدنظر

امکان ورود ثالث در مرحله تجدیدنظر

ماده ۳۵۸ - نقض رأی بدوی و یا تأیید آن در تجدیدنظر ..... ۵۱۷

انتقاد بر ماده

موجه بودن ادعای تجدیدنظرخواه

رفع نقص تحقیقاتی

ماده ۳۵۹ - عدم امکان استفاده غیر از رأی تجدیدنظر ..... ۵۱۸

اصل نسبت احکام

منظور از غیر طرفین تجدیدنظر خواهی

استفاده غیر طرفین

اثر غیر قابل تجزیه بودن حکم

اثر رأی دادگاه تجدیدنظر نسبت به طرفین

ماده ۳۶۰ - سهو قلم در رأی دادگاه تجدیدنظر..... ۵۱۹

رفع سهو قلم رأی تجدیدنظر

رفع سهو قلم از رأی بدوی در مرحله اجرا

رعایت حدود ماده ۳۰۹

ماده ۳۶۱ - تنظیم دادنامه و ابلاغ آن در تجدیدنظر..... ۵۲۰

ارجاع به مرحله بدوی

تنظیم دادنامه تجدیدنظر

ابلاغ رأی تجدیدنظر

ماده ۳۶۲ - عدم پذیرش ادعای جدید در تجدیدنظر..... ۵۲۰

موارد تجویز قابل طرح در تجدیدنظر

مبنای وضع صدر ماده

ابلاغ رأی تجدیدنظر

سکوت ماده در مورد دفاع

عدم تجویز ادعای تهاثر

تجویز تغییر خواسته در تجدیدنظر

ماده ۳۶۳ - استرداد دادخواست تجدیدنظر..... ۵۲۱

عدم تنظیم صحیح صدر ماده

سکوت در مورد استرداد دعوای تجدیدنظر

استرداد مسبوق به دادخواست ناقص

ماده ۳۶۴ - صدور حکم علیه خوانده در تجدیدنظر..... ۵۲۲

حکم غیابی در مرحله تجدیدنظر  
شرایط حکم غیابی دادگاه تجدیدنظر  
منظور از خوانده

مصادیق حکم غیابی دادگاه تجدیدنظر  
عدم تأثیر ابلاغ واقعی در کیفیت حکم  
مبنای شروع مهلت واخواهی

لازمه صدور حکم غیابی در تجدیدنظر  
اجرای حکم غیابی دادگاه تجدیدنظر  
حقوق واخواه در مرحله تجدیدنظر

حکم غیابی در رسیدگی بدوی دادگاه تجدیدنظر  
مرجع تشخیص اخذ تأمین

ماده ۳۶۵ - قطعیت آراء صادره در مرحله تجدیدنظر ..... ۵۲۴

آراء حضوری قطعی

نوع آراء قطعی در مرحله تجدیدنظر

باب پنجم - فرجام خواهی

فصل اول - فرجام خواهی در امور مدنی

مبحث اول - فرجام خواهی و آرای قابل فرجام

ماده ۳۶۶ - تعریف رسیدگی فرجامی ..... ۵۲۷

مفهوم رسیدگی فرجامی

تشخیص انطباق رأی با مقررات قانونی

بررسی مشروعیت رأی

ماده ۳۶۷ - آرای قابل فرجام دادگاههای بدوی ..... ۵۲۷

آراء قابل فرجام دادگاههای بدوی

فرجام پذیری آراء وجه نقد  
 احکام مالی فرجام پذیر  
 غیر قابل فرجام بودن رأی مالی غیر وجه  
 احکام غیر مالی فرجام پذیر  
 فرجام پذیری احکام غیر مالی محدود  
 قرارهای قابل فرجام دادگاه بدوی  
 کیفیت دعوای وقف

ماده ۳۶۸ - آرای قابل فرجام دادگاههای تجدیدنظر..... ۵۲۹

آراء قابل فرجام دادگاههای تجدیدنظر  
 فرجام خواهی از احکام طلاق

ماده ۳۶۹ - احکام غیر قابل فرجام..... ۵۳۰

مستثنیات فرجام خواهی  
 فرجام ناپذیری حکم مستند به اقرار در دادگاه  
 فرجام ناپذیری احکام مستند به نظریه قاطع کارشناس  
 فرجام ناپذیری احکام مستند به سوگند  
 فرجام ناپذیری مشروعات  
 عدم امکان فرجام در قوانین خاص

مبحث دوم - موارد نقض

ماده ۳۷۰ - کیفیت رسیدگی به رأی فرجام خواسته..... ۵۳۱

انطباق قانونی منجر به ابرام رأی  
 رأی خلاف شرع منطبق با قانون  
 ملاک بودن نظر اکثریت اعضای شعبه دیوان

ماده ۳۷۱ - موارد نقض رأی فرجام خواسته..... ۵۳۲

معیارهای نقض رأی فرجام خواسته

فرجام پذیری آراء وجه نقد

احکام مالی فرجام پذیر

غیرقابل فرجام بودن رأی مالی غیر وجه

احکام غیر مالی فرجام پذیر

فرجام پذیری احکام غیر مالی محدود

قرارهای قابل فرجام دادگاه بدوی

کیفیت دعوای وقف

ماده ۳۶۸ - آرای قابل فرجام دادگاههای تجدیدنظر..... ۵۲۹

آراء قابل فرجام دادگاههای تجدیدنظر

فرجام خواهی از احکام طلاق

ماده ۳۶۹ - احکام غیر قابل فرجام..... ۵۳۰

مستثنیات فرجام خواهی

فرجام ناپذیری حکم مستند به اقرار در دادگاه

فرجام ناپذیری احکام مستند به نظریه قاطع کارشناس

فرجام ناپذیری احکام مستند به سوگند

فرجام ناپذیری متفرعات

عدم امکان فرجام در قوانین خاص

مبحث دوم - موارد نقض

ماده ۳۷۰ - کیفیت رسیدگی به رأی فرجام خواسته..... ۵۳۱

انطباق قانونی منجر به ابرام رأی

رأی خلاف شرع منطبق با قانون

ملاک بودن نظر اکثریت اعضای شعبه دیوان

ماده ۳۷۱ - موارد نقض رأی فرجام خواسته..... ۵۳۲

معیارهای نقض رأی فرجام خواسته



حکم غیابی در مرحله تجدیدنظر  
شرایط حکم غیابی دادگاه تجدیدنظر  
منظور از خوانده

مصادق حکم غیابی دادگاه تجدیدنظر  
عدم تأثیر ابلاغ واقعی در کیفیت حکم  
مبنای شروع مهلت و اخواهی

لازمه صدور حکم غیابی در تجدیدنظر  
اجرای حکم غیابی دادگاه تجدیدنظر  
حقوق و اخواه در مرحله تجدیدنظر  
حکم غیابی در رسیدگی بدوی دادگاه تجدیدنظر  
مرجع تشخیص اخذ تأمین

ماده ۳۶۵ - قطعیت آراء صادره در مرحله تجدیدنظر ..... ۵۲۴

آراء حضوری قطعی  
نوع آراء قطعی در مرحله تجدیدنظر

## باب پنجم - فرجام خواهی

فصل اول - فرجام خواهی در امور مدنی

مبحث اول - فرجام خواهی و آرای قابل فرجام

ماده ۳۶۶ - تعریف رسیدگی فرجامی ..... ۵۲۷

مفهوم رسیدگی فرجامی  
تشخیص انطباق رأی با مقررات قانونی  
بررسی مشروعیت رأی

ماده ۳۶۷ - آرای قابل فرجام دادگاههای بدوی ..... ۵۲۷

آراء قابل فرجام دادگاههای بدوی

نقض رأی به علت عدم صلاحیت محلی  
عدم نقض رأی در مورد صلاحیت محلی  
چرایی عدم نقض در عدم صلاحیت محلی  
رأی بر خلاف صلاحیت نسبی

خلاف شرع یا خلاف قانون بودن رأی  
عدم رعایت اصول دادرسی و قواعد آمره  
مغایرت آراء در یک موضوع  
عدم توجه قاضی به دلایل و مدافعات  
نقص تحقیقات

ماده ۳۷۲ - موارد عدم نقض رأی فرجام خواسته ..... ۵۳۲

عدم مخالفت رأی با قوانین حاکم در زمان صدور  
استثنای بر اصل

ماده ۳۷۳ - موارد نقض رأی فرجام خواسته ..... ۵۳۴

انطباق تصادفی با ماده قانونی

استناد به ماده غیر مربوط

مردود بودن دعوا به جهت دیگری

ماده ۳۷۴ - موارد نقض رأی در دعوای ناشی از قرارداد ..... ۵۳۵

نقض رأی در دعوای ناشی از قرارداد

استنباط اشتباه دادگاه در معنای سبب دعوا

ماده ۳۷۵ - نقض رأی فرجام به علت مدارک ..... ۵۳۵

عدم صحت مدارک

نقض رأی فرجام خواسته در مورد عدم صحت سند

جهات نقض رأی فرجام خواسته

ماده ۳۷۶ - اعلام بی اعتباری رأی مؤخر ..... ۵۳۶

شرایط اعلام بی اعتباری رأی

مغایرت مفاد دو رأی

طرفین دو رأی مغایر

تغییر در صورت اختلاف

مراجع صادر کننده آراء مغایر

بی اعتباری رأی مؤخر

ماده ۳۷۷ - نقض رأی فرجام خواسته به جهت دیگر ..... ۵۳۷

وجود یکی از جهات موجب نقض

جهت فرجام خواهی

جهت مورد نقض

مبحث سوم - ترتیب فرجام خواهی

ماده ۳۷۸ - افراد ذیحق برای درخواست فرجام ..... ۵۳۸

فرجام خواهی نمایندگان قانونی

فرجام خواهی دادستان کل کشور

ماده ۳۷۹ - تقدیم دادخواست برای رسیدگی فرجامی ..... ۵۳۸

لازمه فرجام خواهی

تقدیم دادخواست فرجامی ثبت دادخواست فرجامی

وصول دادخواست در غیر مورد فرجام

ماده ۳۸۰ - شرایط دادخواست فرجامی ..... ۵۳۹

فارسی بودن دادخواست فرجامی

اقامتگاه خوانده فرجامی

مشخصات طرفین فرجام

حکم یا قرار فرجام خواسته

- مبدأ شروع مهلت فرجام  
فرجام‌پذیری رأی غیابی دادگاه تجدیدنظر  
انقضای مهلت تجدیدنظرخواهی  
فرجام‌خواهی خارج از مهلت
- ماده ۳۹۹ - مهلت فرجام‌خواهی در دو حکم مغایر ..... ۵۵۸
- جهات فرجام‌خواهی  
مهلت فرجام در مغایرت دو حکم  
گذشت از تجدیدنظرخواهی  
توجیه ماده ۳۹۹
- ضرورت مغایرت دو حکم برای فرجام
- ماده ۴۰۰ - اعطای مهلت ویژه در فرجام‌خواهی ..... ۵۵۹
- اعطای مهلت جدید فرجام‌خواهی  
مهلت جدید در زوال سمت  
مبحث ششم - اقدامات پس از نقض
- ماده ۴۰۱ - رسیدگی مجدد پس از نقض رأی ..... ۵۵۹
- تکلیف به رسیدگی پس از نقض  
ارجاع پس از نقض  
نقض رأی به علت نقص تحقیقات  
نقض رأی به جهت عدم صلاحیت  
نقض به علتی غیر از نقص تحقیقات  
ارسال پرونده به دادگاه حوزه دیگر
- ماده ۴۰۲ - نقض رأی به علت نقص تحقیقات ..... ۵۶۱
- عدم نقض قرار به علت نقص تحقیقات  
ذکر نواقص به صورت یکجا و مشروح

پیشینه نقض رأی به علت نقص تحقیقات

ماده ۴۰۳ - اصلاح رأی فرجام‌خواسته در دیوان..... ۵۶۱

تصحیح رأی فرجام‌خواسته

لطمه به اساس رأی

تلقی حکم فرجام‌خواسته به قرار

صدور حکم خارج از خواسته

نقض رأی در غیر جهت مصرح

اشتباه در رأی دیوان

ماده ۴۰۴ - عدم امکان استفاده غیر طرفین از رأی..... ۵۶۳

فرجام‌خواهی یکی از محکوم‌علیه‌ها

اعتراض ثالث به رأی فرجام‌خواسته

اعتراض به رأی غیر قابل تجزیه

استفاده از حکم فرجامی

ماده ۴۰۵ - رسیدگی دادگاه پس از نقض دیوان..... ۵۶۳

وظیفه دادگاه مرجع‌الیه

انجام تحقیقات مورد نظر دیوان

صدور رأی پس از انجام تحقیقات

تبعیت از رأی دیوان

قرارهای قابل فرجام

اقدام مرجع رسیدگی پس از نقض قرار

ماده ۴۰۶ - رسیدگی بدون تعیین وقت..... ۵۶۵

اقدام در جهت کاهش اطاله دادرسی

آزادی عمل دادگاه

اقتضای تعیین وقت پس از نقض فقدان سوابق فرجامی

ماده ۴۰۷ - لازم الاجرا بودن رأی معتبر ..... ۵۶۶

نقض آراء مغایر

خلاف قانون بودن آراء مغایر

مرجع رسیدگی پس از نقض

ماده ۴۰۸ - طرح پرونده در هیأت عمومی شعب حقوقی ..... ۵۶۶

صدور رأی طبق رأی اولیه

تجدیدنظر از رأی اصراری دادگاه

تأیید رأی اصراری دادگاه در دیوان

نقض رأی اصراری دادگاه در دیوان

ابرام نظر شعبه دیوان

قطعیت رأی دادگاه مرجوع الیه

ماده ۴۰۹ - عدم ضرورت تقدیم دادخواست برای تجدید ..... ۵۶۸

رسیدگی مجدد بدون دادخواست

تجدید رسیدگی با دادخواست

موارد تجدید رسیدگی بدون دادخواست

ماده ۴۱۰ - شرایط رأی فرجامی دیوان ..... ۵۶۸

شرایط رأی دیوان

ذکر روشن و کامل مشخصات

ثبت رأی دیوان

ماده ۴۱۱ - موارد نقض در مورد احکام دادگاه تجدیدنظر ..... ۵۶۹

نسخ ماده ۴۱۱

ماده ۴۱۲ - رسیدگی به آراء قابل نقض تجدیدنظر و دیوان ..... ۵۶۹

نسخ ماده ۴۱۲

مبحث هفتم - فرجام تبعی

**ماده ۴۱۳ - درخواست رسیدگی فرجامی تبعی..... ۵۷۰**

شکایت فرجامی تبعی

عدم استقلال فرجام تبعی

جهت فرجام خواهی تبعی

فرجام تبعی دوم

مهلت فرجام تبعی

**ماده ۴۱۴ - پذیرش فرجام تبعی از فرجام خوانده..... ۵۷۱**

فرجام خواهی فرجام خوانده

طرف درخواست فرجام تبعی

فرجام خواهی بی نتیجه

**ماده ۴۱۵ - استرداد دادخواست فرجامی..... ۵۷۱**

مستقل بودن حق فرجام خواهی تبعی

سقوط حق درخواست فرجام تبعی

ابطال دادخواست فرجامی

استرداد درخواست فرجام تبعی

**ماده ۴۱۶ - عدم تقدیم دادخواست در فرجام تبعی..... ۵۷۲**

عدم ضرورت تقدیم دادخواست

لزوم انضمام وکالت نامه

معافیت از هزینه دادرسی

**فصل دوم - اعتراض شخص ثالث**

**ماده ۴۱۷ - مبنای اعتراض شخص ثالث..... ۵۷۲**

حق ناشی از اصل نسبیّت احکام

عدم امکان اعتراض به قراهای اعدادی

ضرر به حقوق ثالث

ماده ۳۸۱ - پیوستهای دادخواست فرجامی..... ۵۴۰

انضمام رونوشت رأی فرجام خواسته

انضمام لایحه اعتراضات فرجامی

انضمام وکالت نامه وکیل

ماده ۳۸۲ - اوراق دادخواست فرجامی و پیوستهای آن..... ۵۴۱

انضمام مدرک مثبت سمت

تعداد نسخ مدرک مثبت سمت

ممنوعیت تهیه فتوکپی

ماده ۳۸۳ - صدور قرار رد دادخواست فرجام..... ۵۴۱

اخطار رفع نقص برای دادخواست فرجامی

مرجع صدور قرار رد دادخواست فرجامی

کتبی بودن اخطار رفع نقص

مهلت رفع نقص فرجامی

موارد صدور قرار رد دادخواست فرجامی

هزینه دادرسی فرجام خواهی

ماده ۳۸۴ - رد دادخواست پس از مهلت فرجام خواهی..... ۵۴۳

معین نبودن مشخصات فرجام خواه

نامعلوم بودن اقامتگاه فرجام خواه

مشخصات ناقص فرجام خواه

الصاق قرار به دیوار دفتر دادگاه

اعتراض به قرار رد دادخواست فرجامی

ماده ۳۸۵ - ارسال دادخواست برای فرجام خوانده..... ۵۴۴

رعایت اصل تناظر

مهلت پاسخ فرجام خوانده



تشکیل پرونده فرجامی

پیوستهای دادخواست فرجامی

تجدیدنظر و فرجام توأم

ماده ۳۸۶ - عدم تأثیر فرجام در اجرای حکم ..... ۵۴۵

اثر فرجام بر اجرای حکم

پیشینه تأمین فرجامی

تأمین عدم اجرای حکم غیر مالیمتاسب بودن تأمین

مرجع اخذ تأمین

فرجام خواهی از احکام اعلامی

تأثیر فرجام خواهی در احکام مالی

اثر شکایت فوق العاده از آراء در فرانسه

بررسی رفع اثر فرجام

نقض رأی فرجام خواسته به علت نقص تحقیقات

نقض رأی به علت عدم صلاحیت دادگاه

نقض به علت سایر جهات

وام رأی فرجام خواسته

ماده ۳۸۷ - تقاضای رسیدگی از دادستان کل کشور ..... ۵۴۷

فرجام خواهی از طریق دادستان کل

فرجام خواهی مسبوق به رد دادخواست

فرجام خواهی از طریق غیر دادستان کل

ابلاغ تأییدیه قرار رد دادخواست فرجامی

ماده ۳۸۸ - وظیفه فرجامی دفتر دادستان کل کشور ..... ۵۴۸

وظایف دفتر دادستان کل کشور

ضمیمه کردن دادخواست فرجامی به پرونده اصلی

رفع نقص از دادخواست فرجامی

تاریخ فرجام‌خواهی

عدم ابلاغ به فرجام‌خوانده

بررسی ادعا توسط دادستان کل

رد ادعا توسط دادستان کل

ماده ۳۸۹ - موارد توقف اجرای حکم فرجام‌خواسته ..... ۵۵۰

اطلاع از درخواست نقض

درخواست جلوگیری از اجرا

لازمه توقف اجرا

مبحث چهارم - ترتیب رسیدگی

ماده ۳۹۰ - ارجاع پرونده با رعایت نوبت در دیوان ..... ۵۵۱

ارجاع پرونده به شعبه دیوان

رسیدگی خارج از نوبت در دیوان

مقام تشخیص رسیدگی خارج از نوبت

ماده ۳۹۱ - ممنوعیت اخذ پرونده از شعبه مرجوع‌الیه ..... ۵۵۱

منع عدول از ارجاع

اعزام دادرس به شعبه

موارد تجویز اخذ پرونده از دادگاه

ماده ۳۹۲ - تهیه گزارش ..... ۵۵۲

تهیه گزارش از پرونده

مفاد گزارش تنظیمی

مبانی قضایی

انعکاس مراتب اعمال غرض

ضرورت مستدل بودن گزارش

**ماده ۳۹۳ - رسیدگی بدون حضور اصحاب دعوی ..... ۵۵۴**

رسیدگی بدون حضور طرفین

شکلی بودن رسیدگی در دیوان

**ماده ۳۹۴ - ابلاغ احضاریه از طریق دادگاه ..... ۵۵۴**

ابلاغ احضاریه صادره دیوان

ابلاغ به اشخاص مقیم تهران

ابلاغ به وسیله دادگاه بدوی

ابلاغ به خواننده مقیم خارج از کشور

ابلاغ از طریق انتشار آگهی

**ماده ۳۹۵ - کیفیت رسیدگی در شعبه دیوان ..... ۵۵۵**

قرائت گزارش عضو ممیز

استماع اظهارات طرفین

استماع اظهارات نماینده دادستان کل

**ماده ۳۹۶ - اتخاذ تصمیم در مورد رأی فرجام خواسته ..... ۵۵۶**

بررسی گزارش عضو ممیز

بررسی کیفیت رأی فرجام خواسته

رأی اکثریت اعضای شعبه دیوان

ابرام رأی

مبحث پنجم - مهلت فرجام خواهی

**ماده ۳۹۷ - مهلت فرجام خواهی ..... ۵۵۷**

درخواست فرجام

فرجام خواهی شخص مقیم خارج از کشور

مهلت فرجام خواهی برای وکیل

**ماده ۳۹۸ - ابتدای مهلت فرجام خواهی ..... ۵۵۷**

اعتراض مدیرعامل شرکت

اعتراض وارد ثالث

اعتراض نسبت به نتیجه اعتراض

اعتراض ثالث وکیل

اعتراض شخص ثالث به گزارش اصلاحی

لزوم قطعیت حکم مورد اعتراض

وظیفه مرجع رسیدگی به اعتراض

اعتراض ثالث پس از ورود ثالث

اعتراض ثالث در امور حسبی

ماده ۴۱۸- اعتراض ثالث به رأی دادگاه و داور ..... ۵۷۴

عدم امکان اعتراض ثالث در دیوان

اعتراض ثالث به حکم داور

اعتراض ثالث به قرار

اصل نسبت در گزارش اصلاحی

ماده ۴۱۹- اعتراض اصلی و اعتراض طاری ..... ۵۷۵

اعتراض ثالث اصلی

اعتراض ثالث طاری

اعتراض ثالث اجرایی

ارائه رأی به عنوان دلیل

توسعه مصادیق دعاوی طاری

ماده ۴۲۰- ضرورت تقدیم دادخواست در اعتراض اصلی ..... ۵۷۶

ضرورت تقدیم دادخواست اعتراض

مرجع رسیدگی به دعوی اعتراض ثالث

لزوم قطعیت حکم مورد اعتراض

طرح دعوای بدوی در مرحله تجدیدنظر

ترتیب دادرسی اعتراض ثالث

**ماده ۴۲۱- عدم تقدیم دادخواست در اعتراض طاری ..... ۵۷۷**

لازمه رسیدگی به اعتراض طاری

رسیدگی به حکم دادگاه دیگر

پرداخت هزینه دادرسی اعتراض ثالث طاری

تقدیم دادخواست به دادگاه بالاتر

اعتراض ثالث طاری در رسیدگی به واخواهی

**ماده ۴۲۲- اعتراض ثالث قبل از اجرای حکم ..... ۵۷۸**

زمان طرح اعتراض

اثبات عدم سقوط حق اعتراض

اعتراض ثالث بعد از سقوط تعهد

اعتراض قبل از زمان اجرای حکم

**ماده ۴۲۳- اقدام دادگاه پس از وصول اعتراض طاری ..... ۵۷۹**

تأثیر نتیجه رسیدگی به اعتراض ثالث

ارجاع اعتراض طاری

مهلت طرح اعتراض طاری

اعتراض طاری خارج از مهلت

تشخیص تأثیر نتیجه

**ماده ۴۲۴- صدور قرار تأخیر اجرای حکم ..... ۵۸۱**

تأثیر اعتراض بر اجرای حکم

تأمین تأخیر اجرای حکم

اعتراض بعد از اجرای حکم

کاربرد تأمین تأخیر اجرای حکم

تعیین تکلیف تأمین

رد درخواست توقیف عملیات اجرایی

ماده ۴۲۵- الغاء تمام یا قسمتی از حکم مورد اعتراض ..... ۵۸۲

نقض رأی در دادگاه صادر کننده

اعتراض ثالث به حکم کیفری

اعتراض ثالث به تأمین خواسته

غیر قابل تجزیه بودن حکم منقوض

فصل سوم - اعاده دادرسی

مبحث اول - جهات اعاده دادرسی

ماده ۴۲۶- جهات درخواست اعاده دادرسی ..... ۵۸۳

تعریف و شرایط اعاده دادرسی

فلسفه اعاده دادرسی

انحصار اعاده دادرسی در حکم قطعی

مرجع صالح رسیدگی

انصراف اعاده دادرسی از جهات رد

موضوع حکم در اعاده دادرسی

حکم به میزان بیشتر از خواسته

نقض بدون حکم جدید

وجود تضاد در مفاد یک حکم

مغایرت دو حکم

اعاده دادرسی و فرجام

مغایرت اسباب دو حکم

حیله و تقلب طرف مقابل

جعلیت اسناد مستند حکم

مکتوم بودن سند

اساس قرار قبول اعاده دادرسی

اعاده دادرسی جدید

آثار تشخیص خلاف بین شرع

گامی برای استحکام آراء

تفاوت اعاده دادرسی جدید و سنتی

مبحث دوم - مهلت درخواست اعاده دادرسی

ماده ۴۲۷ - مهلت اعاده دادرسی ..... ۵۸۸

مهلت اعاده دادرسی از احکام

اعاده دادرسی از احکام غیابی

اعاده دادرسی از احکام قابل تجدیدنظر

ضرورت رعایت مهلت

معاذیر تأخیر درخواست اعاده دادرسی

ماده ۴۲۸ - ابتدای مهلت اعاده دادرسی در دو حکم مغایر ..... ۵۸۹

اعاده دادرسی از احکام مغایر

قرارهای مغایر

محاسبه آخرین ابلاغ

ماده ۴۲۹ - ابتدای مهلت اعاده دادرسی در جعلیت ..... ۵۹۰

مهلت در استناد به جعلیت سند

اثبات جعلیت به استناد حکم

ملاک بودن حکم نهایی

ماده ۴۳۰ - ابتدای مهلت اعاده دادرسی در اسناد مکتوم ..... ۵۹۱

مهلت اعاده دادرسی در کتمان سند

مدرک اثباتی کتمان سند

صدور نامه جدید دولتی

ماده ۴۳۱- اعطای مهلت ویژه در اعاده دادرسی ..... ۵۹۱

محاسبه مهلت نسبت به قائم مقام

تفاوت تاریخ ابلاغ به وراثت

عذر موجه در اعاده دادرسی

مبحث سوم - ترتیب درخواست اعاده دادرسی و رسیدگی

ماده ۴۳۲- اعاده دادرسی اصلی و طاری ..... ۵۹۲

حذف اعاده دادرسی تبعی

اعاده دادرسی اصلی و طاری

لازمه اعاده دادرسی طاری

موضوع اعاده دادرسی طاری

ارائه دلیل جدید

ماده ۴۳۳- مرجع تقدیم دادخواست اعاده دادرسی ..... ۵۹۳

مرجع رسیدگی به اعاده دادرسی

لازمه تقدیم دادخواست در اعاده دادرسی طاری

مهلت اعاده دادرسی طاری

رسیدگی در دادگاه تجدیدنظر

ماده ۴۳۴- ارسال دادخواست به دادگاه ذیربط ..... ۵۹۴

اعاده دادرسی طاری خارج از مهلت

تعویق رسیدگی

تفاوت اعاده دادرسی طاری با اعتراض ثالث طاری

اعاده دادرسی از حکم مطرح در دیوان

رسیدگی توسط دادرس صادر کننده

ماده ۴۳۵- شرایط دادخواست اعاده دادرسی ..... ۵۹۶



ذکر مشخصات وکیل در دادخواست

مقدمات رسیدگی به اعاده دادرسی

نقص دادخواست اعاده دادرسی

قرار رد درخواست اعاده دادرسی

ماده ۴۳۶- عدم رسیدگی به جهت دیگر در اعاده دادرسی ..... ۵۹۸

توجه به جهت اعاده دادرسی

تفاوت اعاده دادرسی و تجدیدنظر

ماده ۴۳۷- اقدام پس از قرار قبول اعاده دادرسی ..... ۵۹۸

ارتباط اعاده دادرسی و اجرای احکام

توقف اجرای احکام غیرمالی

اثر اعاده دادرسی در اجرای احکام خاص

اثر اعاده دادرسی در احکام اجرا شده

اخذ تأمین در حکم مالی

عدم تعیین تکلیف اجرای قسمتی از حکم

بررسی انطباق جهت اعلامی با قانون

ماده ۴۳۸- نقض حکم مورد درخواست اعاده دادرسی ..... ۶۰۰

رسیدگی ماهوی در اعاده دادرسی

عدم ارتباط قرار قبولی با حقانیت خواهان

رسیدگی ماهوی پس از قرار قبول

صدور حکم غیابی در مرحله اعاده دادرسی

اعاده دادرسی نسبت به حکم غیرقابل تجزیه

ماده ۴۳۹- اعاده دادرسی در دو حکم مغایر ..... ۶۰۱

نقص حکم دوم

مغایرت حکم دوم با قسمتی از حکم اول

وحدت جهت در اعاده دادرسی و فرجام

ماده ۴۴۰ - عدم پذیرش اعاده دادرسی به جهت قبلی ..... ۶۰۲

اعاده دادرسی از حکم مرحله اعاده دادرسی

عدم امکان اعاده دادرسی از قرار

دفعات اعاده دادرسی

ماده ۴۴۱ - ممنوعیت ورود شخص ثالث در اعاده دادرسی ..... ۶۰۲

ممنوعیت ورود ثالث

ممنوعیت جلب ثالث

اشتباه قانونگذار

### باب ششم - مواعد

#### فصل اول - تعیین و حساب مواعد

ماده ۴۴۲ - تعیین موعد توسط دادگاه ..... ۶۰۵

انواع مواعد

تناسب موعد قضایی

مقیاس موعد

حدود اختیار دادگاه در تعیین موعد

ماده ۴۴۳ - نحوه احتساب سال و ماه و هفته و شبانه روز ..... ۶۰۶

احتساب مواعد قانونی

ذکر شبانه روز به عنوان موعد

احتساب موعد قضایی

ماده ۴۴۴ - روز آخر موعد ..... ۶۰۶

محاسبه روز آخر موعد

آماده نبودن دستگاه قضایی

رفع مانع در مواعد

ماده ۴۴۵- عدم محاسبه روز اعلام و اقدام ..... ۶۰۷

عدم محاسبه روز ابلاغ و اقدام

عدم محاسبه روز تصمیم و اقدام

ماده ۴۴۶- مواعد قانونی برای افراد مقیم خارج از کشور ..... ۶۰۷

موعد اشخاص مقیم خارج از کشور

مواعد مقرر در قانون

انصراف بعضی از مواعد قانونی

مواعد قانونی خاص

ماده ۴۴۷- محاسبه موعد در مورد خواندگان متعدد ..... ۶۰۸

بهره‌مندی از طولانی‌ترین موعد

اقامت یکی از خواندگان در خارج از کشور

موعد دو وکیل

مفهوم طولانی‌ترین موعد

تبعیض در حق خواهان‌ها

ماده ۴۴۸- ایجاد مانع رسیدگی در وقت مقرر ..... ۶۰۹

ایجاد مانع در رسیدگی

ضرورت عدم وجود مانع بعدی

تعیین وقت نزدیک

ماده ۴۴۹- انقضای مواعد تعیین شده توسط دادگاه ..... ۶۱۰

اقدام پس از مهلت

اقدام در تاریخ معین

ماده ۴۵۰- مهلت دادن از سوی دادگاه ..... ۶۱۱

غیر قابل تمدید بودن موعد قضایی

جهات تمديد موعد قضايی

جلوگيري از اطاله دادرسی

ماده ۴۵۱- ممنوعیت تجدید مهلت قانونی ..... ۶۱۱

منع تجدید مهلت اعتراض

منع تجدید سایر مهلت‌ها

ماده ۴۵۲- موارد تجویز تمديد مهلت قانونی ..... ۶۱۲

ممنوعیت تجدید مواعد قانون

اثبات عذر عدم استفاده از موعد

موارد تجدید مواعد قانونی

ماده ۴۵۳- قبول استمهال و مهلت جدید ..... ۶۱۳

اعطای مهلت جدید

مهلت متناسب با رفع عذر

تکرار موعد قانونی

## باب هفتم- داوری

ماده ۴۵۴- ارجاع اختلاف به داوری ..... ۶۱۷

تعریف داوری

اهلیت اقامه دعوا

اهلیت برای مراجعه به داوری

اختلاف منجر به داوری

ضرورت تراضی در داوری

تراضی در مراحل رسیدگی

داوری در مرحله تجدیدنظر

ماده ۴۵۵- التزام به داوری در ضمن معامله ..... ۶۱۸

صور تراضی

اشکال رجوع به داوری

قرارداد داوری

مراجعه به قاضی تحکیم

سبب داوری در زمان تراضی

تفویض انتخاب داور به دادگاه

وضعیت شورا در انتخاب داور

ماده ۴۵۶- ممنوعیت طرف ایرانی از التزام به داوری ..... ۶۲۰

محدودیت‌های قرارداد با طرف خارجی

ممنوعیت انتخاب داور خارجی

موارد تجویز انتخاب داور خارجی

ماده ۴۵۷- ارجاع دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی ..... ۶۲۱

داوری در مورد اموال عمومی

تعاریف مال عمومی

مخالفت مجلس با داوری

قبول ارجاع دعاوی دولتی به داوری

ماده ۴۵۸- تعیین موضوع و مدت داوری ..... ۶۲۲

مندرجات اصلی قرارداد داوری

شرایط قرارداد داوری

رعایت حقوق مکاتبه

ابلاغ موضوع اختلاف به داوران

ماده ۴۵۹- تعیین داور توسط دادگاه به درخواست ذینفع ..... ۶۲۳

تعهد به داوری قبل از اختلاف

عدم تمایل به تعیین داور

ارسال اظهارنامه برای طرف  
استکاف از معرفی داور  
تراضی به تعیین داور توسط دادگاه  
استکاف ثالث از تعیین داور

**ماده ۴۶۰- تعیین داور توسط دادگاه ..... ۶۲۴**

موارد ارسال اظهارنامه داوری  
مراجعه به دادگاه برای انتخاب  
انتخاب داور توسط دادگاه  
فوت یکی از داوران اختصاصی  
محرومیت از داوری  
امتناع شخص ثالث از تعیین داور  
فوت داور انتخابی ثالث

**ماده ۴۶۱- رسیدگی دادگاه به اصل قرارداد داوری ..... ۶۲۶**

رسیدگی به اصل معامله یا قرارداد داوری  
رسیدگی ماهوی بدون تشریفات دادرسی  
تقدیم دادخواست پس از تعیین داور

**ماده ۴۶۲- دادگاه صلاحیتدار برای تعیین داور ..... ۶۲۶**

صلاحیت ناشی از تراضی  
دادگاه صالح برای رسیدگی به اختلاف  
تراضی بر تعیین داور توسط دادگاه صالح  
ضرورت رعایت صلاحیت ذاتی  
هم عرض بودن دادگاه

**ماده ۴۶۳- رسیدگی به اختلاف طرفین در مورد داوری ..... ۶۲۷**

عدم تمایل یا ناتوانی داور

الغاء قرارداد داوری

عدم امکان طرح دعوا با تراضی به داوری

اسقاط حق مراجعه به دادگاه

عدم امکان صدور رأی توسط داور

ماده ۴۶۴- تعیین داور اختصاصی و داور ثالث ..... ۶۲۸

تراضی به داوری بدون تعیین داور

مراجعه به دادگاه برای تعیین داور

لازم الاجرا بودن توافق بر داوری

ماده ۴۶۵- تکلیف به اخذ قبولی داور ..... ۶۲۹

اخذ قبولی از داور

عدول پس از قبول

ابتدای مدت داوری

ماده ۴۶۶- اشخاص ممنوع از داوری ..... ۶۳۰

محرومیت اشخاص فاقد اهلیت داوری

محرومیت به موجب حکم دادگاه

انتخاب داور فاقد اهلیت

انتخاب تاجر ورشکسته به داوری

اهلیت داوری در امور غیر مالی

ماده ۴۶۷- انتخاب داور به قید قرعه ..... ۶۳۱

موارد تعیین داور توسط دادگاه

چگونگی انتخاب داور توسط دادگاه

انتخاب بدون قرعه داور

ماده ۴۶۸- ابلاغ موضوع و مدت داوری به داوران ..... ۶۳۲

اخذ قبولی از داور

جایگاه دادگاه در امور داوری  
تکلیف دادگاه به اخذ قبولی  
ابلاغ مشخصات طرفین و موضوع به داور  
محاسبه ابتدای مدت داوری

ماده ۴۶۹- اشخاص مجاز به داوری با تراضی طرفین ..... ۶۳۳

عدم اهلیت نسبی  
جبران عدم اهلیت نسبی  
اشخاص دارای قرابت  
رابطه قیمومت و امثال آن  
محرومیت نسبی کارمندان دولت  
وجود دعوای مدنی یا کیفری

ماده ۴۷۰- منع قضاات و کارمندان دادگستری از داوری ..... ۶۳۵

محرومیت قضاات از داوری  
امکان داوری قضاات بازنشسته  
بخشنامه‌های منع از داوری قضاات  
داوری کارکنان ستادی

ماده ۴۷۱- رد داور توسط هر یک از طرفین ..... ۶۳۵

موارد انتخاب داور از طریق قرعه  
جهات رد داوران  
مهلت رد داوران  
رسیدگی ایراد رد داوران  
تطبیق موارد جرح با قانون

ماده ۴۷۲- عدم امکان عزل داور جز با تراضی ..... ۶۳۶

عزل داور



### لازمه عزل داور اختصاصی

ماده ۴۷۳- استنکاف داور از داوری ..... ۶۳۷

تکلیف به داوری بعد از اعلام قبولی

مصادیق عذر موجه

امتناع یا استعفای داور

داوری با وجود محرومیت

ماده ۴۷۴- اختلاف بین داوران در صدور رأی ..... ۶۳۸

امتناع یکی از داوران

شرایط رسیدگی بقیه داوران

جواز رسیدگی دادگاه

انتخاب داور جانشین

ماده ۴۷۵- توافق مجلوب ثالث با طرفین در امر داوری ..... ۶۳۹

توافق ثالث و طرفین

مفهوم رسیدگی مستقل

تعویق داوری

ضرورت توافق طرفین اصلی و طاری

توافق وارد و مجلوب ثالث

چگونگی توافق ثالث با طرفین اصلی

تراضی به داوران متعدد

تأثیر نتیجه داوری

ماده ۴۷۶- ضرورت تسلیم مدارک به داوران ..... ۶۴۱

تکلیف طرفین به تسلیم مدارک

اخذ توضیح توسط داوران

اختیار داور برای انتخاب کارشناس

**ماده ۴۷۷- ضوابط رسیدگی داورى ..... ۶۴۲**

عدم لزوم رعایت آیین دادرسی  
الزام داوران به رعایت مقررات داورى  
الزام به رعایت قانون و مقررات  
تنظیم صورت مجلس مذاکرات  
مقاد صورت مجلس داورى  
حضورى بودن رأى داوران

**ماده ۴۷۸- موارد توقف رسیدگی داوران ..... ۶۴۳**

اناطه در داورى  
داورى در دعاوى خانوادگى  
انتظار صدور حکم نهائى  
نتیجه توقف رسیدگی داوران

**ماده ۴۷۹- ادعای جعل و تزویر در موارد رسیدگی داوران ..... ۶۴۴**

ادعای جعل سند نزد داوران  
عدم امکان تعقیب جعل  
شرایط ادعای جعل و تزویر

**ماده ۴۸۰- ابلاغ حکم نهائى به داوران ..... ۶۴۵**

ابلاغ حکم نهائى به داوران  
مرجع اعلام حکم نهائى  
ابلاغ توسط دادگاه صادر کننده حکم  
ابلاغ حکم توسط یکی از طرفین

**ماده ۴۸۱- موارد زوال داورى ..... ۶۴۶**

زوال داورى  
کتابى بودن تراضى به زوال داورى

فوت یا حجر طرفین داوری

فوت یا حجر داور

اثر زوال داوری

**ماده ۴۸۲- شرایط رأی داور ..... ۶۴۷**

شرایط رأی داوری

اشتراک رأی داور و رأی دادگاه

شرایط رأی در داوری تجاری بین‌المللی

موجه و مدلل بودن رأی داور

**ماده ۴۸۳- مورد اختیار داوران به صلح و سازش ..... ۶۴۷**

اختیار صلح و سازش داوران

قاطع بودن رأی مبتنی بر سازش

امضای کلیه داوران

**ماده ۴۸۴- ضرورت اطلاع داوران از جلسه ..... ۶۴۸**

اطلاع داوران از جلسه رسیدگی

اعتبار اکثریت داوران

تساوی آراء داوران

آیین رسیدگی داوران

تعیین مدت داوری

ترتیب تشکیل جلسه

صدور رأی اکثریت

**ماده ۴۸۵- تسلیم رأی داوری به دفتر دادگاه ..... ۶۵۰**

ابلاغ آرای داوران

ابلاغ از طریق دفتر دادگاه

ابلاغ رونوشت رأی داور

مرجع ابلاغ رأی داور

تعیین طریق ابلاغ رأی داور

ماده ۴۸۶- رد رأی داور توسط طرفین ..... ۶۵۱

اعتبار رأی داور

رد رأی داوری در دعوای اصلی

انصراف ذینفع از رأی

ماده ۴۸۷- تصحیح رأی داور ..... ۶۵۲

حدود تصحیح رأی داور

مهلت تصحیح رأی داور

انقضای مهلت تصحیح رأی

توقف رسیدگی به اعتراض

تصحیح خارج از مهلت

تغییر رأی داوران و تکمیل آن

ماده ۴۸۸- صدور اجرائیه در ارتباط با رأی داور ..... ۶۵۳

تکلیف به اجرای رأی داور

نتیجه عدم اجرای رأی داور

عدم ارزیابی رأی توسط دادگاه

صدور اجرائیه توسط دادگاه تجدیدنظر

ضرورت معین بودن موضوع رأی داور

ماده ۴۸۹- موارد ابطال رأی داوری ..... ۶۵۴

باطل بودن رأی داور

لازمه دستور اجرای رأی

قوانین موجد حق

رأی خارج از موضوع داوری

**ماده ۴۹۰- درخواست حکم به بطلان رأی داور..... ۶۵۵**

حق درخواست بطلان رأی داور

مهلت و مرجع اعتراض به رأی داور

عدم نیاز به دادخواست برای حکم بطلان

نتیجه حکم به بطلان رأی داور

مراجعه به دادگاه برای اصل دعوا

ادعای عذر موجه

**ماده ۴۹۱- توقف رسیدگی تا زمان قطعیت بطلان رأی داور... ۶۵۷**

وصول اعتراض به رأی داور

رسیدگی به اصل دعوا

تقديم دادخواست برای رسیدگی به دعوا

**ماده ۴۹۲- قرار رد درخواست ابطال رأی داور..... ۶۵۸**

عدم نیاز به دادخواست برای اعتراض به رأی داور

کیفیت تصمیم دادگاه

قطعیت قرار رد درخواست

**ماده ۴۹۳- قرار توقف و منع اجرای رأی داور..... ۶۵۸**

اجرای رأی داور با وجود اعتراض

توقف اجرای رأی داور

اخذ تأمین از معترض

**ماده ۴۹۴- ارجاع پرونده به دادگاه جهت داوری..... ۶۵۹**

داوری در مرحله فرجامی

تشخیص ارجاع امر به داور

**ماده ۴۹۵- اعتبار رأی داور..... ۶۶۰**

حدود اعتبار و نفوذ رأی داور

تفسیر صحیح از ماده ۴۹۵

اعتراض ثالث به رأی داور

ماده ۴۹۶- دعاوی غیر قابل ارجاع به داوری ..... ۶۶۰

دعاوی غیر قابل ارجاع به داوری

داوری در دعاوی مربوط به ورشکسته

ممنوعیت ارجاع دعاوی اصل نکاح به داوری

داوری در قانون حمایت از خانواده

ماده ۴۹۷- پرداخت حق الزحمه داوران ..... ۶۶۱

استحقاق داور به حق الزحمه

ترتیب قرارداد حق الزحمه

حق الزحمه داوری در طلاق

ماده ۴۹۸- میزان حق الزحمه داوری ..... ۶۶۲

میزان حق الزحمه داوری

ملاک دادگاه در تعیین حق الزحمه داوران

ماده ۴۹۹- حق الزحمه داوران در صورت تعدد آنها ..... ۶۶۳

حق الزحمه داوران

زمان پرداخت حق الزحمه

خودداری از پرداخت حق الزحمه

سابقه قانونی حق الزحمه داوری

ماده ۵۰۰- قرارداد حق الزحمه داوری ..... ۶۶۳

حق الزحمه قراردادی

طرفین قرارداد حق الزحمه

وصول حق الزحمه داوری

ماده ۵۰۱- مسئولیت مدنی داوران ..... ۶۶۴

تدلیس، تقلب و تقصیر داوران

تقصیر داوران

ضرر معنوی برای طرفین

عدم نسخ مستندات خسارت معنوی

ورود خسارت در اثر انجام وظیفه

## باب هشتم - هزینه دادرسی و اعسار

### فصل اول - هزینه دادرسی

ماده ۵۰۲ - مصادیق هزینه دادرسی ..... ۶۶۷

هزینه دادرسی و دفتر

هزینه‌های برگ‌های تقدیمی به دادگاه

هزینه تمیز دعاوی

ماده ۵۰۳ - هزینه دادخواست ..... ۶۶۷

معیار محاسبه هزینه دادرسی

هزینه قرارها و احکام

حدود هزینه دادرسی

عدم معافیت دولت از هزینه دادرسی

آثار عدم معافیت دولت از هزینه دادرسی

هزینه دعاوی غیرمالی

استرداد اضافه دریافتی هزینه دادرسی

تعددخواهان‌ها و پرداخت هزینه دادرسی

هزینه رسیدگی به امور حبسی

تمیز مالیاتی و کلا

هزینه‌های اجرایی

هزینه دادخواست شفاهی

## فصل دوم - اعسار از هزینه دادرسی

ماده ۵۰۴- معسر از هزینه دادرسی ..... ۶۷۰

تعریف معسر

اعسار در فقه

عدم توانایی موقتی

عدم کفایت دارایی

ماده ۵۰۵- طرح ادعای اعسار از هزینه دادرسی ..... ۶۷۰

اظهار اعسار

مواقع طرح ادعای اعسار

مراجع رسیدگی به دعوای اعسار

ماده ۵۰۶- ادعای اعسار مستند به شهادت گواهان ..... ۶۷۱

استناد به شهادت شهرد در اعسار

مضمون شهادت نامه

منشأ و مبنای اطلاعات شاهد

شهادت نامه خلاف واقع

عدم انضمام شهادت کتبی به دادخواست

ماده ۵۰۷- تکلیف مدیر دفتر در ارتباط با دادخواست اعسار ..... ۶۷۲

وقت رسیدگی به اعسار

خوانده دعوای اعسار از هزینه دادرسی

پرداخت هزینه انتشار آگهی دعوای اعسار

اشغال مدعی اعسار

طرح دعوا به طرفیت دادستان

ادعای اعسار پس از اخطار رفع نقص



ورود ثالث قبل از ادعای اعسار  
آثار جلسه رسیدگی به اعسار  
زمان درخواست اعسار از محکوم به  
کیفیت حکم اعسار از هزینه دادرسی

ماده ۵۰۸- معافیت از هزینه دادرسی برای هر دعوا ..... ۶۷۴

اعسار در دعاوی متعدد  
تأثیر اعسار دعاوی اصلی در طاری  
حدود معافیت  
مراحل استفاده از حکم اعسار  
معافیت از پرداخت قسمتی از هزینه دادرسی

ماده ۵۰۹- تأثیر حکم اعسار ..... ۶۷۵

تأثیر حکم اعسار در مرجع دیگر  
شرایط تأثیر حکم اعسار  
اعسار در دعاوی متعدد  
ارتباط حکم قبول و رد اعسار  
طرح دعاوی متعدد اعسار

ماده ۵۱۰- عدم امکان استفاده ورثه از حکم اعسار ..... ۶۷۶

وصول هزینه دادرسی از ورثه متوفی  
تکلیف دادگاه در صورت فوت معسر  
چگونگی وصول هزینه دادرسی

ماده ۵۱۱- دریافت هزینه دادرسی از معسر ..... ۶۷۷

شرایط دریافت هزینه دادرسی از معسر  
منظور از مدعی اعسار  
دریافت هزینه دادرسی از معسر محکوم له

صدور حکم به بی حقی معسر

ادعای اعسار بر خلاف واقع

ماده ۵۱۲- عدم پذیرش دادخواست اعسار از تاجر ..... ۶۷۸

شناخت تاجر در پرونده اعسار

انکار تاجر بودن از جانب مدعی اعسار

تأثیر ورشکستگی در پرداخت هزینه دادرسی

ماده ۵۱۳- مزایای حکم اعسار ..... ۶۷۸

ادعای اعسار در قسمتی از هزینه دادرسی

موقت بودن حکم اعسار

حق استفاده از وکیل معاضدتی

آثار حکم رد اعسار

جلوگیری از اثبات اعسار

ماده ۵۱۴- تأدیه هزینه دادرسی توسط معسر ..... ۶۸۰

متمکن شدن معسر

پرداخت توسط معسر

اعتبار امر محکوم‌بها در اعسار

## باب نهم - مطالبه خسارت و اجبار به انجام تعهد

### فصل اول - کلیات

ماده ۵۱۵- مطالبه خسارات دادرسی ..... ۶۸۳

زمان‌های مطالبه خسارت

شرط صدور حکم به خسارت تأخیر تأدیه

شرط استحقاق خسارت عدم انجام تعهد

تأدیه خسارت از باب تسبیت یا اتلاف

استحقاق خواننده در مطالبه خسارت

مبانی ضرر و عدم النفع

خسارت ناشی از هزینه و اخواست

اطلاق تقصیر در تعلق خسارت

لازمه مطالبه خسارت توسط خواننده

عدم النفع و منافع محقق الحصول

ماده ۵۱۶- تهاتر خسارات دادرسی ..... ۶۸۵

تهاتر در خسارات طرفین

تهاتر در دعوای اصلی و متقابل

اختصاص تهاتر به دیون

تهاتر به حکم دادگاه

ماده ۵۱۷- خسارات دادرسی در دعوای مختومه به سازش ..... ۶۸۶

تعیین خسارت در گزارش اصلاحی

توافق دو مورد خسارت

خسارت و استرداد دعوا

ماده ۵۱۸- تعیین میزان خسارت توسط دادگاه ..... ۶۸۷

تعیین میزان خسارت توسط دادگاه

تعیین خسارت توسط طرفین

تعیین خسارت توسط داور

فصل دوم - خسارات

ماده ۵۱۹- مصادیق خسارات دادرسی ..... ۶۸۷

دایره شمول خسارات دادرسی

هزینه اثبات و دفاع از دعوا

مصادیق خسارات دادرسی

**ماده ۵۲۰- شرایط مطالبه خسارات دادرسی..... ۶۸۸**

اثبات بلاواسطه بودن ضرر

غیر قراردادی بودن خسارت

شرایط تحقق خسارت

احراز عدم وجود واسطه در ضرر

**ماده ۵۲۱- عدم امکان مطالبه هزینه‌های غیر ضروری..... ۶۸۹**

شرط ضرورت در مطالبه خسارت

مرجع تشخیص ضرورت هزینه

هزینه ایاب و ذهاب

خسارت تاخیر تادیه دین

**ماده ۵۲۲- خسارت تاخیر تادیه..... ۶۸۹**

وجه رایج بودن دین

شرط مطالبه طلب از مدیون

شرط تمکن مدیون و بار اثبات

تحقق امتناع از پرداخت دین

پیشینه خسارت تاخیر تادیه

خسارت تاخیر تادیه در چک

تعلق خسارت تا زمان اجرای حکم

اجبار به انجام تعهد

اجبار به تعهد قائم به شخص

**فصل سوم - مستثنیات دین**

**ماده ۵۲۳- ممنوعیت اجرای رأی مستثنیات دین..... ۶۹۱**

عدم استیفای محکوم به از مستثنیات

عدم شمول مستثنیات

حاکمیت مستثنیات در قرار تامین خواسته

ماده ۵۲۴- مصادیق مستثنیات دین ..... ۶۹۲

نسخ ماده ۶۵ قانون اجرای احکام مدنی

توقیف اموال شهرداری ها

مستثنیات دین در اجرائیه های ثبتی

توقیف ودیعه مسکن

توقیف تلفن

مسکن مورد نیاز محکوم علیه

توقیف مسکن مازاد

مرجع تشخیص تناسب

فلسفه وضع قاعده مستثنیات دین

توقیف سهم الارث بدهکار

استفاده از لفظ اثاثیه

آذوقه مورد احتیاج یکماه محکوم علیه

وسایل و ابزار کار

کتاب و ابزار علمی و تحقیقاتی

توقیف مستثنیات به درخواست مالک

ماده ۵۲۵- تشخیص تناسب با شئون محکوم علیه ..... ۶۹۵

مرجع تشخیص شأن و نیاز محکوم علیه

دادگاه صادر کننده حکم لازم الاجرا

مرجع تشخیص شئون و نیاز در غیر رأی دادگاه

توقیف مال غیر قابل تجزیه و تفکیک

ماده ۵۲۶- اجرای قاعده مستثنیات تا زمان حیات محکوم علیه... ۶۹۶

تأثیر فوت در مستثنیات دین

محل سکونت متوفی

ماده ۵۲۷- خروج استرداد عین از شمول مستثنیات دین ..... ۶۹۷

استثنای وارده بر مستثنیات دین

فقدان عین و رعایت مستثنیات

سایر مقررات

ماده ۵۲۸- دادسرا و دادگاه ویژه روحانیت ..... ۶۹۷

شرایط حاکم بر وضع ماده

اصول مرتبط از قانون اساسی

تعریف روحانی

اختصاصی بودن دادگاه ویژه روحانیت

ماده ۵۲۹- قوانین منسوخ ..... ۶۹۸

نسخ صریح قانون ۱۳۱۸

مواد نسخ شده

متن مواد منسوخ

فهرست منابع ..... ۷۰۷

منشورات ..... ۷۱۵

با گذشت مدتی از تألیف شرح تفصیلی قانون آیین دادرسی مدنی که با عنوان مبسوط در آیین دادرسی مدنی عرضه شد و با توجه به طرح سوالات و مباحث جدید، ضرورت نگارش دیگری در حوزه آیین دادرسی احساس شد. مطالبات و درخواستهای علاقمندان دادرسی مدنی دایر به تألیف مجموعه موجز و مختصر به نحوی که در برگیرنده مطالب نوین نیز باشد، انگیزه نوشتار مجدد شد و نگارنده را به اقدام در این راستا ترغیب کرد و حاصل کار آن شد که پیش روی شماست.

آنچه در این کتاب آمده است دارای چند ویژگی است که بیان آنها در استفاده از مطالب، مفید و برای پژوهش بیشتر لازم است.

۱- مطالب این کتاب، جز در مواردی که جدید است، چکیده مجلدات چهارگانه مبسوط در آیین دادرسی مدنی است و برای کسانی که می‌خواهند خلاصه و نتیجه مباحث مبسوط را در اختیار داشته باشند، کتاب حاضر به خواست آنان پاسخ می‌دهد.

۲- شماره مطالب همچون مجلدات چهارگانه مبسوط به صورت پیاپی بیان شده است تا چنانچه دانش‌پژوه در نظر داشته باشد چرایی مطلب را دنبال کند، امکان مراجعه مستقیم او به منبع اصلی فراهم باشد؛ زیرا ممکن است یک

صفحه مطلب مبسوط، صرفاً در قالب یک یا چند جمله مختصر در کتاب حاضر بیان گردیده باشد.

۳- در فاصله بین نگارش مبسوط و این کتاب مباحث و سوالات جدیدی مطرح شده که تحت شماره‌های مکرر بیان شده‌اند. استفاده از شماره‌های مکرر از این جهت صورت گرفته است که امکان بهره‌برداری از منبع اصلی شماره‌های دیگر به نحوی که در بند قبل بیان شد، همچنان فراهم باشد.

۴- کتاب حاضر حاصل آخرین مطالعات و پژوهشهای محقق است و چه بسا در خصوص موضوع معین، نظری غیر از نظر سابق بیان شده باشد، این نظر ناشی از بی‌توجهی به نظرات سابق نیست، بلکه با علم به مطالب سابق، نظرات جدید ملاک عقیده نگارنده است.

۵- نسبت به مجلدات مبسوط، برای مقطع تحصیلی کارشناسی رشته حقوق و علوم قضایی، استفاده از کتاب حاضر آسانتر است؛ زیرا اطلاعات لازم برای دانشجوی مقطع کارشناسی رشته حقوق و علوم قضایی با مطالعه مطالب این کتاب زودتر حاصل می‌گردد و در مقام مقایسه این کتاب و مجلدات چهارگانه مبسوط، بهره‌برداری از «قانون آیین دادرسی مدنی در نظم حقوقی کنونی» دارای سهولت بیشتری است اگر چه برای دانشجویان مقاطع بالاتر خصوصاً مقطع دکتری در یکی از گرایشهای حقوق، مطالعه مجلدات چهارگانه مبسوط و پیگیری مباحث و استدلالهای آن نیز، توصیه و تأکید می‌شود.

۶- برای آن دسته از کسانی که به علت ضیق فرصت امکان مطالعه مجلدات چهارگانه مبسوط را جهت آمادگی در آزمونهای کارشناسی ارشد و



دکتری و یا کانون و کلا ندارند، مطالعه کتاب حاضر به عنوان مختصر آیین دادرسی مدنی، پیشنهاد می‌شود.

۷- برای آن دسته از قضات شاغل در محاکم حقوقی و تجدیدنظر که احتمالاً پاسخ سوالات جدید مطرح شده را دنبال می‌کنند، کتاب حاضر خصوصاً در قسمت شماره‌های مکرر می‌تواند مرجع قابل استفاده‌ای باشد.

۸- بوی سهولت استفاده و تشخیص آسان مواد قانون آیین دادرسی مدنی از مطالب دیگر، متن مواد در کادر قرار گرفته تا با تمایز نسبت به سایر مطالب بهره‌برداری سریع ممکن گردد.

۹- منابعی که در پایان کتاب از آنها نام برده شده است، منابعی هستند که در مطالب مادر عناوین کتاب (مجلدات چهارگانه مبسوط و دعاوی مالی و غیر مالی در ایران و فرانسه) با ارجاع جزئیات قابل ملاحظه هستند.

۱۰- به منظور انطباق عنوان با مطالب، در بعضی شماره‌ها عنوان تعدیل شده است و اگر با سابقه تفاوتی در عنوان باشد، ناشی از این امر است. البته برای کسانی که علاقمند به تحلیل عمیق آیین دادرسی مدنی هستند، پیشنهاد می‌شود مطالعه مجلدات چهارگانه مبسوط را نیز در دستور کار خود قرار دهند. شایان ذکر است با وجود آنچه بیان شد، نگارنده این کتاب بی‌نیاز از ارشادات و دقت نظرهای علمی پژوهشگران عرصه حقوق خصوصاً در بحث آیین دادرسی مدنی نیست و نگارنده از هرگونه نظر علمی یا پیشنهاد تکمیل، استقبال می‌کند.

www.ketab.ir